

---

**ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ  
ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ  
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΑΣ  
ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ  
ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥΣ**

---

Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE)

Έκδοση 2008  
CCBE

Υπεύθυνος έκδοσης: Jonathan Goldsmith  
Avenue de la Joyeuse Entrée, 1-5-B-1040 Βρυξέλλες  
Τηλ.: + 32 (0) 2 234 65 10 – Φαξ: + 32 (0) 2 234 65 11/12  
Ηλεκτρονικό ταχ: [ccbe@ccbe.eu](mailto:ccbe@ccbe.eu) – <http://www.ccbe.eu>

Το Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE) έχει ως κύριο στόχο του να εκπροσωπεί τους δικηγορικούς συλλόγους που είναι μέλη του, είτε αυτοί είναι πλήρη μέλη (π.χ. αυτοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας), είτε συνδεδεμένα μέλη είτε μέλη παρατηρητές, σε όλα τα θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος που αφορούν την άσκηση του επαγγέλματος του δικηγόρου, την ανάπτυξη της νομοθεσίας και της πρακτικής που αφορά το κράτος δικαίου και την απονομή δικαιοσύνης καθώς και τις ουσιαστικές εξελίξεις στον ίδιο το νόμο, τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και διεθνές επίπεδο (Άρθρο III 1.α. του Καταστατικού της CCBE).

Για το σκοπό αυτό, η CCBE αποτελεί τον επίσημο εκπρόσωπο των δικηγορικών συλλόγων οι οποίοι στο σύνολό τους αποτελούνται από πέραν των 700,000 ευρωπαίων δικηγόρων .

Η CCBE υιοθέτησε δύο θεμελιώδη κείμενα τα οποία περιλαμβάνονται στο παρόν και τα οποία συμπληρώνει το ένα το άλλο αν και είναι πολύ διαφορετικά μεταξύ τους σε ό,τι αφορά τη φύση τους.

Το πιο πρόσφατο κείμενο είναι ο **Καταστατικός Χάρτης των Θεμελιωδών Αρχών του Ευρωπαϊκού Νομικού Επαγγέλματος** ο οποίος υιοθετήθηκε στη Συνεδρίαση της Ολομέλειας της CCBE στις Βρυξέλλες στις 24 Νοεμβρίου 2006. Ο Καταστατικός αυτός Χάρτης δεν εκλαμβάνεται ως κώδικας δεοντολογίας και προορίζεται για να εφαρμόζεται σε ολόκληρη την Ευρώπη, πέρα από τα μέλη, τα συνδεδεμένα μέλη και τα μέλη παρατηρητές της CCBE. Ο Χάρτης περιέχει μια λίστα με 10 θεμελιώδεις αρχές που είναι κοινές στους εθνικούς και διεθνείς κανόνες που ρυθμίζουν το νομικό επάγγελμα.

Στόχος του Καταστατικού Χάρτη είναι, μεταξύ άλλων, να βοηθήσει τους δικηγορικούς συλλόγους που αγωνίζονται να καθιερώσουν την ανεξαρτησία τους, και να αυξήσει την κατανόηση ανάμεσα στους δικηγόρους σε ό,τι αφορά τη σημασία του ρόλου του δικηγόρου στην κοινωνία. Ο Χάρτης αυτός προορίζεται τόσο για τους ίδιους τους δικηγόρους όσο και για τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και γενικά το κοινό.

Ο **Κώδικας Δεοντολογίας για Ευρωπαίους Δικηγόρους** πρωτοεμφανίστηκε στις 28 Οκτωβρίου 1988 και έκτοτε έχει τροποποιηθεί τρεις φορές. Η τελευταία τροποποίηση έγινε στη Συνεδρίαση της Ολομέλειας της CCBE στο Οπόρτο στις 19 Μαΐου 2006. Ο Κώδικας αυτός αποτελεί ένα δεσμευτικό κείμενο για όλα τα Κράτη Μέλη: όλοι οι δικηγόροι που είναι μέλη των δικηγορικών συλλόγων των χωρών αυτών (είτε οι σύλλογοί τους είναι πλήρη, συνδεδεμένα μέλη είτε μέλη παρατηρητές της CCBE) οφείλουν να συμμορφώνονται με τον Κώδικα κατά τις διασυνοριακές τους δραστηριότητες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας καθώς και εντός των χωρών που είναι συνδεδεμένα μέλη και μέλη παρατηρητές.

Στο παρόν κείμενο περιλαμβάνεται επίσης σχολιασμός για τον Καταστατικό Χάρτη και επεξηγηματικό μνημόνιο για τον Κώδικα Δεοντολογίας.

Είναι περιττό να τονιστεί η σημασία αυτής της δέσμης κανόνων που διατυπώνονται σε αυτά τα δύο έγγραφα και αποτελούν τη βάση της δεοντολογίας του ευρωπαϊκού νομικού επαγγέλματος και συμβάλλουν στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού δικηγόρου και του ευρωπαϊκού δικηγορικού συλλόγου.

31 Ιανουαρίου 2008

## Περιεχόμενα

<b>ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ</b>	<b>7</b>
<b>ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ</b>	<b>8</b>
<b>ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥΣ</b>	<b>16</b>
1. ΠΡΟΟΙΜΙΟ	16
1.1. Το Λειτουργήμα του Δικηγόρου στην Κοινωνία	16
1.2. Η Δύση των Κανόνων Επαγγελματικής Δεοντολογίας	16
1.3. Σκοπός του Κώδικα	17
1.4. Πεδίο Εφαρμογής της Ατομικής Ευθύνης	18
1.5. Πεδίο Εφαρμογής της Καθ'Υλης Ευθύνης	18
1.6. Ορισμοί	18
2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	19
2.1. Ανεξαρτησία	19
2.2. Εμπιστοσύνη και Προσωπική Ακεραιότητα	19
2.3. Εμπιστευτικός Χαρακτήρας της Σχέσεως Δικηγόρου/Εντολέα	19
2.4. Σεβασμός των Κανόνων Άλλων Δικηγορικών Συλλόγων	20
2.5. Δραστηριότητες Ασυμβίβαστες με το Λειτουργήμα του Δικηγόρου	20
2.6. Προσωπική Προβολή	21
2.7. Το Συμφέρον του Εντολέα	21
2.8. Περιορισμός της Ευθύνης του Δικηγόρου Έναντι του Εντολέα	21
3. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΕΝΤΟΛΕΙΣ	21
3.1. Αποδοχή και Λήξη των Εντολών	21
3.2. Σύγκρουση Συμφερόντων	22
3.3. Συμφωνία [αμοιβής] σε Οποιοδήποτε Χρονικό Σημείο της Δίκης	23
3.4. Ρύθμιση Αμοιβών	23
3.5. Καταβολή έναντι Αμοιβής	23
3.6. Επιμερισμός Αμοιβών με μη-Δικηγόρους	23
3.7. Δικαστικά Έξοδα και Διαθέσιμη Νομική Αρωγή	24
3.8. Κεφάλαια Εντολέων	24
3.9. Ασφάλιση έναντι Επαγγελματικού Κινδύνου	25
4. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	25

4.1. Εφαρμοστέοι Κανόνες Δεοντολογίας εντός του Δικαστηρίου	25
4.2. Δίκαιη Διεξαγωγή των Διαδικασιών	25
4.3. Συμπεριφορά Ενώπιον του Δικαστηρίου	25
4.4. Λανθασμένη ή Παραπλανητική Πληροφόρηση	25
4.5. Επέκταση [Πεδίου Εφαρμογής] σε Διαιτητές κ.τ.λ.	26
<b>5. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ</b>	<b>26</b>
5.1. Πνεύμα Συναδελφικής Συμπεριφοράς	26
5.2. Συνεργασία μεταξύ Δικηγόρων από Διαφορετικά Κράτη Μέλη	26
5.3. Έγγραφη Επικοινωνία μεταξύ Δικηγόρων	26
5.4. Αμοιβή για Παραπομπή Υπόθεσης σε Συνάδελφο	27
5.5. Επικοινωνία με Αντίδικους	27
5.6. (Καταργήθηκε με απόφαση Ολομέλειας της CCBE στη Συνεδρίαση της Ολομέλειας στο Δουβλίνο στις 6 Δεκεμβρίου 2002)	27
5.7. Ευθύνη για Καταβολή Αμοιβών	27
5.8. Συνεχής Επαγγελματική Ανάπτυξη	27
5.9. Διαφορές μεταξύ Δικηγόρων από Διαφορετικά Κράτη Μέλη	28
<b>ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ</b>	<b>29</b>

## ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ<sup>1</sup>

«Σε μια κοινωνία δομημένη στο σεβασμό για το κράτος δικαίου, ο δικηγόρος εκπληρώνει ένα ειδικό ρόλο. Τα καθήκοντα του δικηγόρου δεν αρχίζουν ούτε ολοκληρώνονται μόνο με την πιστή εκτέλεση των εντολών που έχει λάβει μέσα στα πλαίσια που ορίζει ο νόμος. Ο δικηγόρος πρέπει να υπηρετεί το συμφέρον της δικαιοσύνης όσο και των ατόμων των οποίων τα δικαιώματα και τις ελευθερίες έχει κληθεί να διεκδικήσει και να υπερασπίσει ενώ αποτελεί καθήκον του δικηγόρου όχι μόνο να συνηγορεί υπέρ της υποθέσεως του εντολέα του αλλά και να του παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη. Ο σεβασμός προς το επαγγελματικό λειτούργημα του δικηγόρου αποτελεί βασική προϋπόθεση για το κράτος δικαίου και τη δημοκρατία σε μια κοινωνία.»

- Κώδικας Δεοντολογίας για Ευρωπαίους Δικηγόρους της CCBE, Άρθρο 1.1.

Υπάρχουν θεμελιώδεις αρχές που είναι κοινές σε ολόκληρο το ευρωπαϊκό νομικό επάγγελμα, ακόμα κι αν οι αρχές αυτές εκφράζονται με ελαφρώς διαφορετικούς τρόπους σε διαφορετικές δικαιοδοσίες. Οι θεμελιώδεις αρχές αποτελούν τη βάση των διαφόρων εθνικών και διεθνών κωδικών που διέπουν τη συμπεριφορά των δικηγόρων. Οι ευρωπαίοι δικηγόροι δεσμεύονται με τις αρχές αυτές, οι οποίες είναι θεμελιώδεις για τη ορθή απονομή δικαιοσύνης, για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και για το δικαίωμα για δίκαιη δίκη, όπως απαιτείται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Δικηγορικοί σύλλογοι, δικαστήρια, νομοθέτες, κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμοί θα πρέπει να υπεραμύνονται και να προστατεύουν τις θεμελιώδεις αυτές αρχές για το δημόσιο συμφέρον.

Οι θεμελιώδεις αρχές είναι συγκεκριμένα οι εξής:

- (α) η ανεξαρτησία του δικηγόρου, και η ελευθερία του να υπερασπίζεται την υπόθεση του εντολέα του,
- (β) το δικαίωμα και καθήκον του δικηγόρου να τηρεί τα θέματα των εντολέων του εμπιστευτικά και να σέβεται το επαγγελματικό απόρρητο,
- (γ) η αποφυγή συγκρούσεων συμφέροντος, είτε μεταξύ διαφορετικών εντολέων είτε μεταξύ του εντολέα και του δικηγόρου,
- (δ) η αξιοπρέπεια και η τιμή του νομικού επαγγέλματος, και η ακεραιότητα και η καλή φήμη του κάθε δικηγόρου,
- (ε) η αφοσίωση προς τον εντολέα,
- (στ) η δίκαιη μεταχείριση των εντολέων σε σχέση με τις αμοιβές,

---

<sup>1</sup> Υιοθετήθηκαν από την Ολομέλεια της CCBE στις 25.11.2006

- (ζ) η επαγγελματική ικανότητα του δικηγόρου,
- (η) ο σεβασμός προς τους επαγγελματίες συναδέλφους,
- (θ) ο σεβασμός προς το κράτος δικαίου και η δίκαιη απονομή δικαιοσύνης, και
- (ι) η αυτορύθμιση του νομικού επαγγέλματος.



## ΣΧΟΛΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ<sup>2</sup>

1. Στις 25 Νοεμβρίου 2006, η CCBE υιοθέτησε ομόφωνα τον «Καταστατικό Χάρτη των Θεμελιωδών Αρχών του Ευρωπαϊκού Νομικού Επαγγέλματος». Ο Καταστατικός Χάρτης περιέχει μια λίστα με δέκα αρχές που είναι κοινές για ολόκληρο το ευρωπαϊκό νομικό επάγγελμα. Ο σεβασμός προς τις αρχές αυτές αποτελεί τη βάση του δικαιώματος για νομική υπεράσπιση, το οποίο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο όλων των άλλων βασικών δικαιωμάτων σε μια δημοκρατία.
2. Οι θεμελιώδεις αρχές εκφράζουν την κοινή βάση όλων των εθνικών και διεθνών κανόνων που διέπουν τη συμπεριφορά των ευρωπαϊών δικηγόρων.
3. Ο Καταστατικός Χάρτης λαμβάνει υπόψη:
  - εθνικούς επαγγελματικούς κανόνες από κράτη σε όλη την Ευρώπη, περιλαμβανομένων και κρατών εκτός CCBE, που μοιράζονται επίσης αυτές τις κοινές αρχές της ευρωπαϊκής νομικής πρακτικής<sup>3</sup>,
  - τον Κώδικα Δεοντολογίας για Ευρωπαίους Δικηγόρους της CCBE,
  - τις Αρχές Γενικής Εφαρμογής που περιέχονται στο Διεθνή Κώδικα Δεοντολογίας του Διεθνούς Δικηγορικού Συλλόγου<sup>4</sup>,
  - τη Σύσταση (2000) αρ. 21 της 25<sup>ης</sup> Οκτωβρίου 2000 της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σε Κράτη Μέλη για την ελευθερία άσκησης του επαγγέλματος του δικηγόρου<sup>5</sup>,
  - τις Βασικές Αρχές για το Ρόλο των Δικηγόρων, που υιοθετήθηκαν από το Όγδοο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη των Εγκλημάτων και τη Μεταχείριση των

<sup>2</sup> Υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της CCBE στις 11.05.2007

<sup>3</sup> Στην ιστοσελίδα της CCBE: <http://www.ccbe.eu/index.php?id=107&L=0> μπορείτε να βρείτε τους εθνικούς κώδικες δεοντολογίας

<sup>4</sup> Διεθνής Δικηγορικός Σύλλογος, ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ, <http://www.ibanet.org/images/downloads/BIC/2006%20general%20principles%20for%20legal%20profession.pdf>

<sup>5</sup> Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύσταση (2000) Αρ.21 της Επιτροπής των Υπουργών, <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet&DocId=370284&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&InstranetImage=62250>

Κατηγορουμένων, Αβάνα (Κούβα), 27 Αυγούστου μέχρι 7 Σεπτεμβρίου 1990<sup>6</sup>,

- τη δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, και συγκεκριμένα την απόφαση της 19<sup>ης</sup> Φεβρουαρίου 2002 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση *Wouters v. Algemene Raad van de Nederlandse Order van Advocaten* (C-309/99)<sup>7</sup>,
  - την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα<sup>8</sup>, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα<sup>9</sup>, και τον Καταστατικό Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης<sup>10</sup>,
  - την απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα νομικά επαγγέλματα και το γενικό συμφέρον στη λειτουργία των νομικών συστημάτων. 23 Μαρτίου 2006<sup>11</sup>.
4. Ο Καταστατικός Χάρτης σχεδιάστηκε για να εξυπηρετεί ως ένα πανευρωπαϊκό έγγραφο που εκτείνεται πέρα από τα κράτη μέλη, τα συνδεδεμένα μέλη και τα μέλη-παρατηρητές της CCBE. Ελπίζουμε ότι ο Καταστατικός αυτός Χάρτης θα βοηθήσει, για παράδειγμα, δικηγορικούς συλλόγους που αγωνίζονται να καθιερώσουν την ανεξαρτησία τους στις αναδυόμενες δημοκρατίες της Ευρώπης.
5. Ελπίζουμε ότι ο Καταστατικός Χάρτης θα αυξήσει την κατανόηση των δικηγόρων, των προσώπων που λαμβάνουν αποφάσεις και του κοινού σχετικά με τη σημασία του ρόλου του δικηγόρου στην κοινωνία, και του τρόπου με τον οποίο οι αρχές στη βάση των οποίων ρυθμίζεται το νομικό επάγγελμα υποστηρίζουν το ρόλο αυτό.
6. Ο ρόλος του δικηγόρου, είτε αυτός προσλαμβάνεται από άτομα, εταιρείες ή το κράτος, είναι να ενεργεί ως ο έμπιστος σύμβουλος και εκπρόσωπος του εντολέα, ως ο επαγγελματίας που απολαμβάνει το σεβασμό των άλλων, και ως ένας απολύτως απαραίτητος συμμετέχοντας για τη δίκαιη απονομή δικαιοσύνης. Συγκεντρώνοντας όλες αυτές τις ιδιότητες, ο δικηγόρος, ο οποίος με πίστη εξυπηρετεί τα

<sup>6</sup> Ύπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βασικές Αρχές για το Ρόλο των Δικηγόρων, [http://www.unhcr.ch/html/menu3/b/h\\_comp44.htm](http://www.unhcr.ch/html/menu3/b/h_comp44.htm)

<sup>7</sup> Eur-Lex, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 4.5.2002, [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2002/c\\_109/c\\_10920020504en00040005.pdf](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2002/c_109/c_10920020504en00040005.pdf)

<sup>8</sup> Ηνωμένα Έθνη, Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, <http://www.un.org/Overview/rights.html>

<sup>9</sup> Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών, <http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D5CC24A7-DC13-4318-B457-5C9014916D7A/0/EnglishAnglais.pdf>

<sup>10</sup> Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Καταστατικός Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, [http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text\\_en.pdf](http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf)

<sup>11</sup> Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Απόφαση για τα νομικά επαγγέλματα και το γενικό συμφέρον στη λειτουργία των νομικών συστημάτων, 23 Μαρτίου 2006, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0108+0+DOC+XML+VO//EN>,

συμφέροντα του εντολέα του και προστατεύει τα δικαιώματά του, υπηρετεί επίσης και το λειτούργημα του δικηγόρου στην κοινωνία – το οποίο είναι να προλαμβάνει και να αποτρέπει συγκρούσεις, να διασφαλίζει ότι οι διαφορές επιλύονται σύμφωνα με αναγνωρισμένες αρχές του αστικού, δημόσιου ή ποινικού δικαίου λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και συμφέροντα των εμπλεκόμενων μερών, να προάγει την ανάπτυξη του δικαίου, και να υπερασπίζεται την ελευθερία, τη δικαιοσύνη και το κράτος δικαίου.

7. Η CCBE ευελπιστεί ότι οι δικαστές, οι νομοθέτες, οι κυβερνήσεις και οι διεθνείς οργανισμοί θα αγωνιστούν, μαζί με δικηγορικούς συλλόγους, για να υποστηρίξουν τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη.
8. Στον πρόλογο του Καταστατικού Χάρτη παρατίθεται το απόσπασμα από το προοίμιο του Κώδικα Δεοντολογίας για Ευρωπαίους Δικηγόρους, το οποίο περιλαμβάνει τη βεβαίωση ότι: «Ο σεβασμός προς το λειτούργημα του δικηγόρου αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για το κράτος δικαίου και τη δημοκρατία στην κοινωνία.» Το κράτος δικαίου είναι στενά συνδεδεμένο με τη δημοκρατία όπως αυτή γίνεται αντιληπτή στις μέρες στην Ευρώπη.
9. Η εισαγωγική παράγραφος του Καταστατικού Χάρτη υποστηρίζει ότι οι αρχές στον Καταστατικό Χάρτη είναι σημαντικές για τη δίκαιη απονομή δικαιοσύνης, την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και το δικαίωμα για δίκαιη δίκη, όπως απαιτούνται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Οι δικηγόροι και οι δικηγορικοί τους σύλλογοι θα συνεχίσουν να είναι στο προσκήνιο και να αγωνίζονται για τα δικαιώματα αυτά, είτε στις νέες αναδυόμενες δημοκρατίες της Ευρώπης είτε σε πιο καθιερωμένες δημοκρατίες όπου τέτοια δικαιώματα δυνατόν να απειλούνται.

***Αρχή (α) – η ανεξαρτησία του δικηγόρου, και η ελευθερία του δικηγόρου να υπερασπίζεται την υπόθεση του εντολέα του:***

Ένας δικηγόρος πρέπει να είναι ελεύθερος – πολιτικά, οικονομικά και διανοητικά – να ασκεί τις δραστηριότητές του σε ό,τι αφορά την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης και την εκπροσώπηση του εντολέα του. Αυτό σημαίνει ότι ο δικηγόρος πρέπει να είναι ανεξάρτητος από το κράτος και από άλλα ισχυρά συμφέροντα, και δεν πρέπει να επιτρέπει τη διαπραγμάτευση της ανεξαρτησίας του από ανάρμοστη πίεση από επαγγελματίες συνεργάτες. Ο δικηγόρος πρέπει επίσης να παραμένει ανεξάρτητος από τον εντολέα του εάν επιθυμεί ο δικηγόρος να χαίρει εμπιστοσύνης από τρίτους και από τα δικαστήρια. Πράγματι, χωρίς αυτή την ανεξαρτησία από τον εντολέα, δεν μπορεί να υπάρξει εγγύηση για την ποιότητα του έργου του δικηγόρου. Η ιδιότητα μέλους του δικηγόρου σε ένα ελεύθερο επάγγελμα και η εξουσία που απορρέει από αυτή την ιδιότητα μέλους βοηθά στη διατήρηση της ανεξαρτησίας, και οι δικηγορικοί σύλλογοι πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο και να βοηθήσουν ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικηγόρων. Η αυτορύθμιση του επαγγέλματος θεωρείται ζωτικής σημασίας στην ενίσχυση της ανεξαρτησίας του κάθε δικηγόρου ξεχωριστά. Είναι αξιοσημείωτο ότι σε μη ελεύθερες κοινωνίες δεν επιτρέπεται στους

δικηγόρους να υπερασπίζονται τις υποθέσεις των εντολέων τους, και είναι δυνατή η φυλάκιση ή η θανάτωσή τους επειδή προσπάθησαν.

***Αρχή (β) – το δικαίωμα και καθήκον του δικηγόρου να τηρεί τα θέματα των εντολέων του εμπιστευτικά και να σέβεται το επαγγελματικό απόρρητο:***

Ένα σημαντικό στοιχείο σε ό,τι αφορά το λειτούργημα του δικηγόρου είναι ότι ο κάθε εντολέας θα πρέπει να εκμυστηρεύεται στο δικηγόρο του πράγματα που δεν θα έλεγε σε οποιοδήποτε άλλο – τις πιο προσωπικές του λεπτομέρειες ή τα πιο ανεκτίμητα εμπορικά του μυστικά – και ότι ο δικηγόρος θα πρέπει να είναι ο αποδέκτης και άλλων πληροφοριών στη βάση της εχεμύθειας. Χωρίς τη σιγουριά της τήρησης εχεμύθειας, δεν μπορεί να υπάρξει εμπιστοσύνη. Ο Καταστατικός Χάρτης τονίζει τη διπλή φύση της αρχής αυτής – η τήρηση εχεμύθειας δεν αποτελεί μόνο καθήκον του δικηγόρου - αποτελεί βασικό ανθρώπινο δικαίωμα του εντολέα. Σύμφωνα με τους κανόνες του «νομικού επαγγελματικού προνομίου», απαγορεύεται οι επικοινωνίες μεταξύ δικηγόρου και εντολέα να χρησιμοποιηθούν εναντίον του εντολέα. Σε ορισμένες δικαιοδοσίες, το δικαίωμα της εχεμύθειας θεωρείται ότι ανήκει μόνο στον εντολέα, ενώ σε άλλες δικαιοδοσίες το «επαγγελματικό απόρρητο» μπορεί επίσης να απαιτεί όπως ο δικηγόρος κρατήσει μυστικές από το δικό του εντολέα επικοινωνίες με τον δικηγόρο της άλλης πλευράς που γίνονται στη βάση της εχεμύθειας. Η Αρχή (β) περιλαμβάνει όλες αυτές τις σχετικές έννοιες – νομικό επαγγελματικό προνόμιο, εχεμύθεια και επαγγελματικό απόρρητο. Το καθήκον του δικηγόρου προς τον εντολέα παραμένει ακόμη και όταν ο δικηγόρος παύσει να ενεργεί για λογαριασμό του.

***Αρχή (γ) – αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων, είτε μεταξύ διαφορετικών εντολέων είτε μεταξύ του εντολέα και του δικηγόρου:***

Για τη δέουσα άσκηση του επαγγέλματός του, ο δικηγόρος πρέπει να αποφεύγει τις συγκρούσεις συμφερόντων. Συνεπώς, ο δικηγόρος δεν δύναται να ενεργεί για δύο εντολείς για το ίδιο ζήτημα εάν υπάρχει σύγκρουση, ή κίνδυνος σύγκρουσης μεταξύ των συμφερόντων των εντολέων αυτών. Επίσης, ο δικηγόρος πρέπει να αποφεύγει να ενεργεί για νέο εντολέα εάν κατέχει εμπιστευτικές πληροφορίες που εξασφάλισε από άλλο νυν ή πρώην εντολέα του. Επίσης, ο δικηγόρος δεν πρέπει να αναλαμβάνει ένα εντολέα εάν υπάρχει σύγκρουση συμφέροντος μεταξύ του εντολέα και του δικηγόρου. Εάν προκύψει σύγκρουση συμφέροντος κατά την άσκηση των καθηκόντων του προς ένα εντολέα, ο δικηγόρος πρέπει να σταματήσει να ενεργεί για λογαριασμό του. Είναι προφανές ότι η αρχή αυτή είναι αλληλένδετη με τις αρχές (β) (εχεμύθεια), (α) (ανεξαρτησία) και (ε) (αφοσίωση).

***Αρχή (δ) - η αξιοπρέπεια και τιμή του νομικού επαγγέλματος, και η ακεραιότητα και η καλή φήμη του κάθε δικηγόρου:***

Για να χαιρεί της εμπιστοσύνης των εντολέων, τρίτων προσώπων, των δικαστηρίων και του κράτους, ο δικηγόρος πρέπει να επιδείξει ότι είναι άξιος αυτής της εμπιστοσύνης. Αυτό επιτυγχάνεται με την εξασφάλιση της ιδιότητας μέλους σε ένα έντιμο επάγγελμα. Ως φυσικό επακόλουθο, ο δικηγόρος δεν πρέπει να προβαίνει σε οποιαδήποτε πράξη που δυνατόν να βλάψει είτε τη

δική του φήμη είτε τη φήμη του επαγγέλματος στο σύνολό του και την εμπιστοσύνη του κοινού στο επάγγελμα. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο δικηγόρος πρέπει να είναι ένα τέλειο άτομο, αλλά ότι δεν πρέπει να εμπλέκεται σε επονείδιστη συμπεριφορά, είτε κατά την άσκηση του νομικού επαγγέλματος είτε σε άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες είτε ακόμη και στην προσωπική του ζωή, που πιθανόν να ντροπιάσει το επάγγελμα. Η επονείδιστη συμπεριφορά δυνατόν να οδηγήσει σε κυρώσεις περιλαμβανομένης, στις πιο σοβαρές περιπτώσεις, της αποβολής από το επάγγελμα.

#### ***Αρχή (ε) - αφοσίωση στον εντολέα:***

Η αφοσίωση στον εντολέα είναι ζωτικής σημασίας σε ό,τι αφορά το ρόλο του δικηγόρου. Ο εντολέας πρέπει να είναι σε θέση να εμπιστευτεί τον δικηγόρο του ως σύμβουλο και ως εκπρόσωπό του. Για να είναι αφοσιωμένος στον εντολέα, ο δικηγόρος πρέπει να είναι ανεξάρτητος (βλέπε αρχή (α)), πρέπει να αποφεύγει συγκρούσεις συμφέροντος (βλέπε αρχή (γ)), και πρέπει να τηρεί το απόρρητο σε σχέση με τις πληροφορίες που του δίνει ο εντολέας του (βλέπε αρχή (β)). Ορισμένα από τα πιο ευαίσθητα προβλήματα επαγγελματικής δεοντολογίας προκύπτουν από την αλληλεπίδραση της αρχής της αφοσίωσης προς τον εντολέα και των αρχών που καθορίζουν τα ευρύτερα καθήκοντα του δικηγόρου – αρχή (δ) (αξιοπρέπεια και τιμή), αρχή (η) (σεβασμός προς τους επαγγελματίες συναδέλφους) και συγκεκριμένα αρχή (θ) (σεβασμός για το κράτος δικαίου και τη δίκαιη απονομή δικαιοσύνης). Κατά την αντιμετώπιση των ζητημάτων αυτών, ο δικηγόρος πρέπει να ξεκαθαρίζει προς τον εντολέα ότι ο δικηγόρος δεν μπορεί να προβαίνει σε υποχωρήσεις σε ό,τι αφορά τα καθήκοντά του στο δικαστήριο και την απονομή δικαιοσύνης για να ετοιμάσει μια ανέντιμη υπόθεση για λογαριασμό του εντολέα του.

#### ***Αρχή (στ) - δίκαιη μεταχείριση των εντολέων σε σχέση με τις αμοιβές:***

Η αμοιβή που χρεώνει ένας δικηγόρος πρέπει να αποκαλύπτεται πλήρως στον εντολέα, πρέπει να είναι δίκαιη και λογική, και πρέπει να συμμορφώνεται με το νόμο και τους επαγγελματικούς κανόνες στους οποίους υπόκειται ο δικηγόρος. Παρόλο που οι επαγγελματικοί κώδικες (και η αρχή (γ) του παρόντος Καταστατικού Χάρτη) τονίζουν την σημασία της αποφυγής συγκρούσεων συμφέροντος μεταξύ του δικηγόρου και του εντολέα, το θέμα της αμοιβής του δικηγόρου φαίνεται να παρουσιάζει εγγενή κίνδυνο για μια τέτοια σύγκρουση. Αντίστοιχα, η αρχή επιτάσσει την αναγκαιότητα ύπαρξης επαγγελματικής ρύθμισης ώστε να διασφαλίζεται ότι ο εντολέας δεν υπερχρεώνεται.

#### ***Αρχή (ζ) - επαγγελματική ικανότητα του δικηγόρου:***

Είναι αυτονόητο ότι ο δικηγόρος δεν μπορεί να παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη ή να εκπροσωπεί αποτελεσματικά τον εντολέα του εκτός κι αν διαθέτει την κατάλληλη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Πρόσφατα, η μεταπτυχιακή κατάρτιση (συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη) έχει κερδίσει ολοένα αυξανόμενο έδαφος ως απάντηση στους γοργούς ρυθμούς αλλαγής στη νομοθεσία και στην πρακτική αλλά και στο τεχνολογικό και οικονομικό περιβάλλον. Οι επαγγελματικοί κανόνες συχνά τονίζουν ότι ένας δικηγόρος

δεν πρέπει να αναλαμβάνει μια υπόθεση την οποία δεν είναι ικανός να χειριστεί.

### **Αρχή (η) - σεβασμός προς τους επαγγελματίες συναδέλφους:**

Η αρχή αυτή δεν είναι απλώς μια επιβεβαίωση της ανάγκης για ευγένεια – παρόλο που ακόμη και αυτή είναι σημαντική στα άκρως ευαίσθητα και άκρως επίμαχα θέματα στα οποία εμπλέκονται συχνά οι δικηγόροι για λογαριασμό των αντίστοιχων εντολέων τους. Η αρχή αφορά το ρόλο του δικηγόρου ως μεσολαβητή, τον οποίο μπορεί κανείς να εμπιστευτεί ότι θα πει την αλήθεια, θα συμμορφωθεί με επαγγελματικούς κανόνες και θα τηρήσει τις υποσχέσεις του. Η δίκαιη απονομή δικαιοσύνης απαιτεί όπως οι δικηγόροι συμπεριφέρονται με σεβασμό ο ένας προς τον άλλο ώστε να επιλύονται τα επίμαχα θέματα με πολιτισμένο τρόπο. Κατά παρόμοιο τρόπο, σε ό,τι αφορά το δημόσιο συμφέρον, οι δικηγόροι πρέπει να αντιμετωπίζουν ο ένας τον άλλο με καλή πίστη και όχι να εξαπατούν ο ένας τον άλλο. Ο αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ επαγγελματιών συναδέλφων διευκολύνει τη δέουσα απονομή δικαιοσύνης, βοηθά στην επίλυση συγκρούσεων μέσω συμφωνιών και είναι προς το συμφέρον του εντολέα.

### **Αρχή (θ) - σεβασμός προς το κράτος δικαίου και δίκαιη απονομή δικαιοσύνης:**

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, μέρος του ρόλου του δικηγόρου είναι ότι συμμετέχει στη διαδικασία δίκαιης απονομής δικαιοσύνης. Η ίδια ιδέα εκφράζεται μερικές φορές μέσω της περιγραφής του δικηγόρου ως «ο λειτουργός του δικαστηρίου» ή ως «ο μεσολαβητής για δικαιοσύνη». Ο δικηγόρος δεν πρέπει ποτέ εν γνώσει του να δίνει λανθασμένες ή παραπλανητικές πληροφορίες στο δικαστήριο, ούτε και θα πρέπει να ψεύδεται ποτέ σε τρίτους κατά την εκτέλεση των επαγγελματικών του δραστηριοτήτων. Οι απαγορεύσεις αυτές συχνά ενεργούν ενάντια στα άμεσα συμφέροντα του εντολέα του δικηγόρου, και ο χειρισμός αυτής της εμφανούς σύγκρουσης μεταξύ των συμφερόντων του εντολέα και των συμφερόντων της δικαιοσύνης δημιουργεί ευαίσθητα προβλήματα που ο δικηγόρος είναι επαγγελματικά καταρτισμένος να επιλύσει. Ο δικηγόρος δικαιούται να ζητήσει βοήθεια από το δικηγορικό σύλλογο στον οποίο είναι μέλος για επίλυση των προβλημάτων αυτών. Ωστόσο, σε τελική ανάλυση, ο δικηγόρος μπορεί να εκπροσωπήσει επιτυχώς τον εντολέα του μόνο εάν τα δικαστήρια και οι τρίτοι θα μπορούν να βασιστούν πάνω του ως έμπιστος μεσολαβητής και συμμετέχοντας στη διαδικασία δίκαιης απονομής δικαιοσύνης.

### **Αρχή (ι) – αυτορύθμιση του νομικού επαγγέλματος:**

Ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των μη ελεύθερων κοινωνιών είναι ότι το κράτος, απροκάλυπτα ή συγκαλυμμένα, ελέγχει το νομικό επάγγελμα και τις δραστηριότητες των δικηγόρων. Τα πλείστα ευρωπαϊκά νομικά επαγγέλματα εμφανίζουν συνδυασμό κρατικής ρύθμισης και αυτορύθμισης. Σε πολλές περιπτώσεις, το κράτος αναγνωρίζοντας τη σημασία των θεμελιωδών αρχών, χρησιμοποιεί τη νομοθεσία για να τις υποστηρίξει – π.χ. παρέχοντας θεσμική στήριξη στην εχεμύθεια ή δίνοντας στους δικηγορικούς συλλόγους θεσμική εξουσία να καταρτίσουν επαγγελματικούς κανόνες. Η

CCBE είναι πεπεισμένη ότι μόνο ένα ισχυρό στοιχείο αυτορύθμισης μπορεί να εγγυηθεί την επαγγελματική ανεξαρτησία των δικηγόρων έναντι του κράτους, και χωρίς την εγγύηση της ανεξαρτησίας, είναι αδύνατο για τους δικηγόρους να εκπληρώσουν τον επαγγελματικό και νομικό τους ρόλο.

# **ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥΣ**

Ο παρών Κώδικας Δεοντολογίας για Ευρωπαίους Δικηγόρους υιοθετήθηκε αρχικά στη Συνεδρίαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE) στις 28 Οκτωβρίου 1988 και στη συνέχεια τροποποιήθηκε κατά τη διάρκεια των Συνεδριάσεων της Ολομέλειας στις 28 Νοεμβρίου 1998, 6 Δεκεμβρίου 2002 και 19 Μαΐου 2006. Ο Κώδικας λαμβάνει επίσης υπόψη του τροποποιήσεις στο Καταστατικό της CCBE που εγκρίθηκαν επίσημα κατά την Έκτακτη Συνεδρίαση της Ολομέλειας στις 20 Αυγούστου 2007.

## **1. ΠΡΟΟΙΜΙΟ**

### **1.1. Το Λειτουργήμα του Δικηγόρου στην Κοινωνία**

Σε μια κοινωνία δομημένη στο σεβασμό για το κράτος δικαίου, ο δικηγόρος εκπληρώνει ένα ειδικό ρόλο. Τα καθήκοντα του δικηγόρου δεν αρχίζουν ούτε ολοκληρώνονται μόνο με την πιστή εκτέλεση των εντολών που έχει λάβει μέσα στα πλαίσια που ορίζει ο νόμος. Ο δικηγόρος πρέπει να υπηρετεί το συμφέρον της δικαιοσύνης όσο και των ατόμων των οποίων τα δικαιώματα και τις ελευθερίες έχει κληθεί να διεκδικήσει και να υπερασπίσει ενώ αποτελεί καθήκον του δικηγόρου όχι μόνο να συνηγορεί υπέρ της υποθέσεως του εντολέα του αλλά και να του παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη. Ο σεβασμός προς το επαγγελματικό λειτουργήμα του δικηγόρου αποτελεί βασική προϋπόθεση για το κράτος δικαίου και τη δημοκρατία σε μια κοινωνία.

Κατ'επέκταση, το λειτουργήμα του δικηγόρου τού επιβάλλει μια σειρά από νομικές και ηθικές υποχρεώσεις (οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις, φαίνεται να έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους) ως προς:

- τον εντολέα του,
- τα δικαστήρια και τις λοιπές αρχές ενώπιον των οποίων ο δικηγόρος συνηγορεί υπέρ της υποθέσεως του εντολέα του ή ενεργεί για λογαριασμό του,
- το δικηγορικό επάγγελμα γενικά αλλά και κάθε συνάδελφο μέλος του ειδικότερα, και
- τη κοινή γνώμη για την οποία η ύπαρξη ενός ελεύθερου και ανεξάρτητου επαγγελματικού κλάδου, σε συνδυασμό με τον σεβασμό των κανόνων που θέτει ο ίδιος ο επαγγελματικός κλάδος, αποτελούν ουσιώδεις τρόπους προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έναντι της κρατικής εξουσίας και άλλων συμφερόντων εντός της κοινωνίας.

### **1.2. Η Φύση των Κανόνων Επαγγελματικής Δεοντολογίας**

1.2.1. Οι κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας έχουν διαμορφωθεί μέσα από την εκούσια αποδοχή τους από αυτούς για τους οποίους ισχύουν ούτως ώστε να διασφαλίζεται η εκτέλεση από τον δικηγόρο ενός λειτουργήματος το



οποίο αναγνωρίζεται ως βασικό σε όλες τις πολιτισμένες κοινωνίες. Η παράλειψη τήρησης των κανόνων αυτών από το δικηγόρο δυνατόν να επιφέρει πειθαρχικές κυρώσεις.

- 1.2.2. Οι συγκεκριμένοι κανόνες κάθε Δικηγορικού Συλλόγου πηγάζουν από τις δικές τους παραδόσεις. Είναι προσαρμοσμένοι στην οργανωτική δομή και στο πεδίο δραστηριοτήτων του κλάδου στο εκάστοτε Κράτος Μέλος, στις δικαστικές και διοικητικές του διαδικασίες καθώς επίσης στην εθνική του νομοθεσία. Δεν είναι δυνατή αλλά ούτε κι επιθυμητή η απόσπαση των ειδικότερων αυτών κανόνων από τα συμφραζόμενά τους ούτε όμως και τυχόν απόπειρα να δοθεί γενική εφαρμογή που από τη φύση τους δεν επιδέχονται τέτοιας εφαρμογής.

Παρόλα αυτά, οι συγκεκριμένοι κανόνες κάθε Δικηγορικού Συλλόγου βασίζονται στις ίδιες αξίες και στις περισσότερες περιπτώσεις εμφανίζουν κοινή θεμελίωση.

### **1.3. Σκοπός του Κώδικα**

- 1.3.1. Η συνεχιζόμενη ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ζώνης καθώς και η αυξανόμενη συχνότητα ανάληψης διασυνοριακών δραστηριοτήτων από δικηγόρους εντός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ζώνης καθιστούν αναγκαία για το δημόσιο συμφέρον τη διατύπωση κοινών κανόνων οι οποίοι θα εφαρμόζονται από όλους τους δικηγόρους της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ζώνης αναφορικά με τη διασυνοριακή άσκηση δραστηριότητας, σε οποιονδήποτε Δικηγορικό Σύλλογο κι αν είναι εγγεγραμμένοι. Ειδικότερο σκοπό για τη διατύπωση αυτών των κανόνων αποτελεί ο περιορισμός των δυσκολιών που απορρέουν από την εφαρμογή της «διπλής δεοντολογίας», ιδίως όπως ορίζεται στα Άρθρα 4 και 7.2. της Οδηγίας 77/249/ΕΟΚ και Άρθρα 6 και 7 της Οδηγίας 98/5/ΕΚ.

- 1.3.2. Οι σύλλογοι που εκπροσωπούν το δικηγορικό κλάδο μέσω της CCBE προτείνουν όπως οι κανόνες που κωδικοποιούνται στα παρακάτω άρθρα:

- αναγνωριστούν κατά την παρούσα χρονική περίοδο ως η έκφραση της ομόφωνης αποδοχής όλων των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ζώνης,
- υιοθετηθούν ως εφαρμόσιμοι κανόνες το συντομότερο δυνατό σύμφωνα με τους εθνικούς και κοινοτικούς (Ε.Ο.Ζ.) διαδικαστικούς κανόνες που αναφέρονται στις διασυνοριακές δραστηριότητες των δικηγόρων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ζώνης,
- λαμβάνονται υπόψη σε όλες τις αναθεωρήσεις των εθνικών κανόνων δεοντολογίας ή άσκησης επαγγέλματος με σκοπό την προοδευτική τους εναρμόνιση.

Επίσης εκφράζουν την επιθυμία όπως οι εθνικοί κανόνες δεοντολογίας ή άσκησης επαγγέλματος ερμηνεύονται και εφαρμόζονται, όποτε είναι δυνατό, κατά τρόπο συνεπή προς τους κανόνες που εμπεριέχονται στον παρόντα Κώδικα.

Μετά την υιοθέτηση των κανόνων του Κώδικα αυτού ως εφαρμόσιμων κανόνων που διέπουν τις διασυνοριακές δραστηριότητες ενός δικηγόρου, ο δικηγόρος παραμένει υπόχρεος να τηρεί τους κανόνες του Δικηγορικού Συλλόγου στον οποίο ανήκει, στο βαθμό που οι τελευταίοι είναι σύμφωνοι με τους κανόνες που εμπεριέχονται στον παρόντα Κώδικα.

#### **1.4. Πεδίο Εφαρμογής της Ατομικής Ευθύνης**

Ο παρόν Κώδικας θα ισχύει για τους δικηγόρους όπως ορίζονται στην Οδηγία 77/249/ΕΟΚ και στην Οδηγία 98/5/ΕΚ και για τους δικηγόρους των Μελών Παρατηρητών της CCBE.

#### **1.5. Πεδίο Εφαρμογής της Καθ'Υλην Ευθύνης**

Χωρίς να θίγεται η επιδίωξη της προοδευτικής εναρμόνισης των κανόνων δεοντολογίας ή άσκησης επαγγέλματος οι οποίοι εφαρμόζονται μόνο στο εσωτερικό ενός Κράτους Μέλους, οι πιο κάτω κανόνες ισχύουν για τις διασυνοριακές δραστηριότητες του δικηγόρου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ζώνης. Ως διασυνοριακές δραστηριότητες νοούνται:

- (α) όλες οι επαγγελματικές επαφές με δικηγόρους από άλλα Κράτη Μέλη πλην εκείνου του δικηγόρου,
- (β) οι επαγγελματικές δραστηριότητες του δικηγόρου σε Κράτος Μέλος πλην του δικού του ανεξάρτητα από το κατά πόσον ο δικηγόρος παρίσταται αυτοπροσώπως στο άλλο Κράτος Μέλος.

#### **1.6. Ορισμοί**

Στον παρόντα Κώδικα:

«Κράτος Μέλος» σημαίνει το Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή οποιοδήποτε άλλο κράτος στο οποίο το νομικό επάγγελμα διέπεται από το Άρθρο 1.4.

«Κράτος Μέλος καταγωγής» σημαίνει το Κράτος Μέλος στο οποίο ο δικηγόρος απέκτησε το δικαίωμα να φέρει τον επαγγελματικό του τίτλο.

«Κράτος Μέλος υποδοχής» σημαίνει οποιοδήποτε άλλο Κράτος Μέλος στο οποίο ο δικηγόρος ασκεί διασυνοριακές δραστηριότητες.

«Αρμόδια Αρχή» σημαίνει την επαγγελματική οργάνωση (οργανώσεις) ή αρχή

(αρχές) του εκάστοτε Κράτους Μέλους οι οποίες είναι αρμόδιες για τη θέσπιση κανόνων επαγγελματικής δεοντολογίας και για την εποπτεία των θεμάτων πειθαρχίας των δικηγόρων.

«Οδηγία 77/249/ΕΟΚ» σημαίνει την Οδηγία 77/249/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 1977 για τη διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους.

«Οδηγία 98/5/ΕΚ» σημαίνει την Οδηγία 98/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16<sup>ης</sup> Φεβρουαρίου 1998 για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος σε Κράτος Μέλος διάφορο εκείνου στο οποίο αποκτήθηκε ο επαγγελματικός τίτλος.

## **2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ**

### **2.1. Ανεξαρτησία**

2.1.1. Τα πολλαπλά καθήκοντα στα οποία υπόκειται ο δικηγόρος απαιτούν την απόλυτη ανεξαρτησία του δικηγόρου, πέρα από κάθε άλλη επιρροή, ειδικότερα δε από επιρροές που μπορεί να προκύψουν από τα προσωπικά του συμφέροντα ή από εξωτερική πίεση. Η ανεξαρτησία αυτή είναι τόσο απαραίτητη για την ύπαρξη εμπιστοσύνης κατά την απονομή της δικαιοσύνης όσο και η αμεροληψία του δικαστή. Επομένως, ο δικηγόρος πρέπει να αποφεύγει κάθε εξασθένηση της ανεξαρτησίας του και να φροντίζει να μη συμβιβάζεται ως προς τα επαγγελματικά του κριτήρια προκειμένου να ικανοποιήσει τον εντολέα του, το δικαστήριο ή τρίτους.

2.1.2. Η ανεξαρτησία αυτή είναι απαραίτητη τόσο σε εξωδικαστικά ζητήματα όσο και σε δικαστικές διαφορές. Οι συμβουλές που παρέχονται από ένα δικηγόρο στον εντολέα του δεν έχουν καμία αξία αν ο δικηγόρος τις δίνει απλά για να επισύρει την εύνοια κάποιου, να εξυπηρετήσει ατομικά του συμφέροντα ή για να ανταποκριθεί σε εξωτερικές πιέσεις.

### **2.2. Εμπιστοσύνη και Προσωπική Ακεραιότητα**

Σχέσεις εμπιστοσύνης μπορεί να υπάρξουν μόνο εφόσον η προσωπική υπόληψη, εντιμότητα και ακεραιότητα του δικηγόρου είναι αδιαμφισβήτητες. Για το δικηγόρο, οι παραδοσιακές αυτές αξίες αποτελούν επαγγελματικές υποχρεώσεις.

### **2.3. Εμπιστευτικός Χαρακτήρας της Σχέσεως Δικηγόρου/Εντολέα**

2.3.1. Αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του λειτουργήματος του δικηγόρου το γεγονός ότι ο δικηγόρος θα πρέπει να πληροφορείται από τον εντολέα του για ζητήματα για τα οποία ο εντολέας του δεν θα ενημέρωνε αλλά πρόσωπα καθώς και το ότι ο δικηγόρος είναι αποδέκτης διαφόρων πληροφοριών εμπιστευτικού χαρακτήρα. Χωρίς τη βεβαιότητα του εμπιστευτικού

χαρακτήρα της σχέσεως δικηγόρου/εντολέα δεν μπορεί να υπάρξει εμπιστοσύνη. Επομένως, ο εμπιστευτικός χαρακτήρας αυτής της σχέσης αποτελεί πρωταρχικό και θεμελιώδες δικαίωμα αλλά και υποχρέωση του δικηγόρου.

Η υποχρέωση του δικηγόρου να τηρεί τον εμπιστευτικό αυτό χαρακτήρα υπηρετεί τόσο το κύρος της δικαιοσύνης όσο και τα συμφέροντα του εντολέα. Κατ'επέκταση, χρήζει ειδικής προστασίας από το κράτος.

- 2.3.2. Ο δικηγόρος πρέπει να σέβεται τον εμπιστευτικό χαρακτήρα όλων των πληροφοριών που του γνωστοποιούνται κατά την άσκηση της επαγγελματικής του δραστηριότητας.
- 2.3.3. Η υποχρέωση τήρησης του εμπιστευτικού χαρακτήρα της σχέσεως δικηγόρου/εντολέα δεν υπόκειται σε χρονικό περιορισμό.
- 2.3.4. Ο δικηγόρος θα απαιτεί από τους συνεργάτες του, το προσωπικό και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο απασχολείται από αυτόν κατά τη διάρκεια παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών να σέβονται την ίδια υποχρέωση τήρησης του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών.

#### **2.4. Σεβασμός των Κανόνων Άλλων Δικηγορικών Συλλόγων**

Κατά την άσκηση διασυνοριακών δραστηριοτήτων, ένας δικηγόρος από άλλο Κράτος Μέλος μπορεί να υποχρεωθεί να συμμορφωθεί με τους επαγγελματικούς κανόνες του Δικηγορικού Συλλόγου του Κράτους Μέλους υποδοχής. Οι δικηγόροι έχουν καθήκον να ενημερώνονται για τους κανόνες οι οποίοι θα τους επηρεάσουν κατά την άσκηση κάθε ειδικότερης δραστηριότητας.

Οι οργανώσεις που είναι μέλη της CCBE υποχρεούνται να καταθέσουν τον κώδικα δεοντολογίας τους στη Γραμματεία της CCBE ούτως ώστε κάθε δικηγόρος να μπορεί να πάρει αντίγραφο του ισχύοντος κώδικα από τη Γραμματεία.

#### **2.5. Δραστηριότητες Ασυμβίβαστες με το Λειτουργήμα του Δικηγόρου**

- 2.5.1. Προκειμένου να επιτελέσει το λειτουργήμα του με τη δέουσα ανεξαρτησία και κατά τρόπο σύμφωνο με το καθήκον του να συμμετέχει στην απονομή της δικαιοσύνης, δύναται να απαγορεύεται στο δικηγόρο να αναλαμβάνει συγκεκριμένες δραστηριότητες.
- 2.5.2. Ο δικηγόρος ο οποίος εκπροσωπεί ή υπερασπίζεται τον εντολέα του σε δικαστικές διαδικασίες ή ενώπιον οποιασδήποτε δημόσιας αρχής του Κράτους Μέλους υποδοχής θα τηρεί εκεί τους κανόνες που αφορούν στις ασυμβίβαστες δραστηριότητες όπως αυτοί ισχύουν για τους δικηγόρους του Κράτους Μέλους υποδοχής.

2.5.3. Ο δικηγόρος που είναι εγκατεστημένος σε ένα Κράτος Μέλος υποδοχής στο οποίο επιθυμεί να συμμετάσχει κατ'ίδιαν σε εμπορικές ή άλλες δραστηριότητες που δεν σχετίζονται με την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος θα πρέπει να σέβεται τους κανόνες που αφορούν στις απαγορευμένες ή ασυμβίβαστες δραστηριότητες όπως αυτές ισχύουν για τους δικηγόρους του συγκεκριμένου Κράτους Μέλους.

## **2.6. Προσωπική Προβολή**

2.6.1. Ο δικηγόρος δικαιούται να ενημερώνει την κοινή γνώμη για τις υπηρεσίες που παρέχει με την προϋπόθεση ότι η πληροφόρηση είναι ακριβής και μη παραπλανητική, ενώ θα σέβεται την υποχρέωση τήρησης του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών και άλλων θεμελιωδών αρχών του επαγγέλματος.

2.6.2. Η προσωπική προβολή ενός δικηγόρου σε οποιοδήποτε μέσο επικοινωνίας όπως εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση, μορφές εμπορικής επικοινωνίας ή άλλου τύπου επιτρέπεται στο βαθμό που είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις του Άρθρου 2.6.1.

## **2.7. Το Συμφέρον του Εντολέα**

Με την προϋπόθεση της οφειλόμενης τήρησης όλων των κανόνων δικαίου και επαγγελματικής δεοντολογίας, ο δικηγόρος πρέπει πάντοτε να ενεργεί για την καλύτερη προάσπιση των συμφερόντων του εντολέα και να προστατεύει τα συμφέροντα αυτά έναντι των δικών του ή αυτών των άλλων συναδέλφων στο δικηγορικό επάγγελμα.

## **2.8. Περιορισμός της Ευθύνης του Δικηγόρου Έναντι του Εντολέα**

Στο βαθμό που επιτρέπεται από την έννομη τάξη του Κράτους Μέλους καταγωγής και του Κράτους Μέλους υποδοχής, ο δικηγόρος μπορεί να περιορίσει την ευθύνη του έναντι του εντολέα σύμφωνα με τους επαγγελματικούς κανόνες στους οποίους υπόκειται ο δικηγόρος.

## **3. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΕΝΤΟΛΕΙΣ**

### **3.1. Αποδοχή και Λήξη των Εντολών**

3.1.1. Ο δικηγόρος δεν θα χειρίζεται καμία υπόθεση για λογαριασμό οποιουδήποτε ατόμου εκτός κι αν έχει λάβει εντολή από το άτομο αυτό. Ο δικηγόρος μπορεί, ωστόσο, να ενεργήσει σε μια υπόθεση για την οποία του έχει δοθεί εντολή από άλλο δικηγόρο ο οποίος ενεργεί για λογαριασμό του ατόμου αυτού ή όταν του έχει ανατεθεί η υπόθεση από κάποια αρμόδια αρχή.

Ο δικηγόρος θα πρέπει να καταβάλει κάθε εύλογη προσπάθεια για να εξακριβώσει την ταυτότητα, την αρμοδιότητα και την δικαιοδοσία του προσώπου ή της αρχής που του δίνει την εντολή όταν ειδικές περιστάσεις καταδεικνύουν ότι η ταυτότητα, η αρμοδιότητα και η δικαιοδοσία είναι αμφίβολες.

3.1.2. Ο δικηγόρος θα συμβουλεύει και θα εκπροσωπεί τον εντολέα του γρήγορα, ευσυνείδητα και με επιμέλεια. Ο δικηγόρος θα αναλαμβάνει προσωπικά την ευθύνη για την εκπλήρωση των εντολών που του έχουν δοθεί και θα κρατά ενήμερο τον εντολέα του για την πρόοδο του ζητήματος που έχει ανατεθεί στο δικηγόρο.

3.1.2. Ο δικηγόρος δεν θα αναλαμβάνει μια υπόθεση που ο δικηγόρος γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι δεν μπορεί να χειριστεί χωρίς τη συνεργασία με δικηγόρο που είναι ικανός να τη χειριστεί.

Ο δικηγόρος δεν θα δέχεται εντολές εκτός κι αν είναι σε θέση να εκπληρώσει αυτές τις εντολές εγκαίρως, λαμβάνοντας υπόψη τον εργασιακό φόρτο από άλλες υποθέσεις.

3.1.4. Ο δικηγόρος δεν δικαιούται να ασκήσει το δικαίωμά του να αποσυρθεί από μια υπόθεση κατά τρόπο ή υπό περιστάσεις που δεν επιτρέπουν στον εντολέα του να αναζητήσει αλλού νομική αρωγή εγκαίρως ώστε να αποτρέπεται το ενδεχόμενο να υποστεί βλάβη ο εντολέας.

## **3.2. Σύγκρουση Συμφερόντων**

3.2.1. Ο δικηγόρος δεν μπορεί να συμβουλεύει, να εκπροσωπεί ή να ενεργεί για λογαριασμό δύο ή περισσότερων εντολέων στην ίδια υπόθεση εάν υπάρχει σύγκρουση ή σοβαρός κίνδυνος για τη δημιουργία σύγκρουσης μεταξύ των συμφερόντων των συγκεκριμένων εντολέων.

3.2.2. Ο δικηγόρος πρέπει να διακόψει κάθε ενέργεια και για τους δύο εντολείς ή για όλους τους ενδιαφερόμενους εντολείς όταν προκύπτει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των εντολέων αυτών καθώς και κάθε φορά που υπάρχει κίνδυνος παραβίασης του εμπιστευτικού χαρακτήρα της σχέσης δικηγόρου/εντολέα ή όπου μπορεί να μειωθεί ο βαθμός ανεξαρτησίας του δικηγόρου.

3.2.3. Ο δικηγόρος πρέπει επίσης να απέχει από τη διενέργεια πράξεων για ένα καινούριο εντολέα εάν υπάρχει κίνδυνος παραβίασης του εμπιστευτικού χαρακτήρα της σχέσης του με προηγούμενο εντολέα ή αν η γνώση που έχει ο δικηγόρος για τις υποθέσεις του προηγούμενου εντολέα θα μπορούσε να δώσει ένα αθέμιτο πλεονέκτημα στο νέο εντολέα.

3.2.4. Όταν ο δικηγόρος ασκεί το επάγγελμά του σε συνεργασία με άλλους δικηγόρους, οι παράγραφοι 3.2.1. έως 3.2.3. πιο πάνω θα εφαρμόζονται

για την εταιρεία και όλα τα μέλη αυτής.

### **3.3. Συμφωνία [αμοιβής] σε Οποιοδήποτε Χρονικό Σημείο της Δίκης**

- 3.3.1. Ο δικηγόρος δεν θα δικαιούται να συνάπτει συμφωνία [αμοιβής] σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο της διαδικασίας.
- 3.3.2. Ο όρος «συμφωνία [αμοιβής] σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο της διαδικασίας» σημαίνει συμφωνία μεταξύ του δικηγόρου και του εντολέα στην οποία προέβησαν πριν από την κατάληξη της υπόθεσης όπου ο εντολέας είναι συμβαλλόμενο μέρος, με βάση την οποία ο εντολέας αναλαμβάνει να καταβάλει στο δικηγόρο μερίδιο από το τελικό αποτέλεσμα ανεξάρτητα από το κατά πόσον αυτό αντιστοιχεί σε χρηματικό ποσό ή οποιοδήποτε άλλο όφελος που επιτυγχάνεται από τον εντολέα με την ολοκλήρωση της υπόθεσης.
- 3.3.3. Η συμφωνία [αμοιβής] σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο της διαδικασίας δεν συμπεριλαμβάνει συμφωνία χρέωσης αμοιβής κατ'αναλογία προς την αξία της υπόθεσης που χειρίστηκε ο δικηγόρος εάν αυτή είναι σύμφωνη με μια επίσημα αποδεκτή κλίμακα χρέωσης αμοιβών ή τελεί υπό τον έλεγχο της αρμόδιας αρχής που έχει δικαιοδοσία στον δικηγόρο.

### **3.4. Ρύθμιση Αμοιβών**

Η αμοιβή που χρεώνει ο δικηγόρος θα είναι πλήρως γνωστή στον εντολέα και θα είναι δίκαιη και εύλογη, και θα συμμορφώνεται με το νόμο και τους επαγγελματικούς κανόνες στις οποίους υπόκειται ο δικηγόρος.

### **3.5. Καταβολή έναντι Αμοιβής**

Εάν ο δικηγόρος ζητήσει καταβολή πληρωμής έναντι της αμοιβής και/ή των εξόδων του, η πληρωμή αυτή δεν θα πρέπει να υπερβαίνει ένα εύλογο υπολογισμό της αμοιβής και των πιθανών εξόδων που συνεπάγεται η υπόθεση.

Ελλείψει μιας τέτοιας πληρωμής, ο δικηγόρος μπορεί να παραιτηθεί από την υπόθεση ή να αρνηθεί τον χειρισμό της, πάντα όμως υπό το πρίσμα της παραγράφου 3.1.4. πιο πάνω.

### **3.6. Επιμερισμός Αμοιβών με μη-Δικηγόρους**

- 3.6.1. Ένας δικηγόρος δεν μπορεί να μοιραστεί την αμοιβή του με άτομο το οποίο δεν είναι δικηγόρος, με εξαίρεση την περίπτωση όπου η συνεργασία μεταξύ δικηγόρου και τρίτου επιτρέπεται από τους νόμους και τους επαγγελματικούς κανόνες στους οποίους υπόκειται ο δικηγόρος.
- 3.6.2. Οι διατάξεις του παραγράφου 3.6.1. πιο πάνω δεν εμποδίζουν ένα

δικηγόρο από το να καταβάλει αμοιβή, προμήθεια ή άλλη αποζημίωση στους κληρονόμους ενός αποβιώσαντος δικηγόρου ή σε ένα δικηγόρο που έχει συνταξιοδοτηθεί προκειμένου να αναλάβει το γραφείο του αποβιώσαντος ή του συνταξιούχου δικηγόρου.

### **3.7. Δικαστικά Έξοδα και Διαθέσιμη Νομική Αρωγή**

- 3.7.1. Ο δικηγόρος πρέπει σε κάθε περίπτωση να προσπαθεί να επιτύχει τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα δαπανών κατά την επίλυση της διαφοράς που του αναθέτει ο εντολέας του και να τον συμβουλεύει στα ανάλογα στάδια για το επιθυμητό της απόπειρας επίτευξης διακανονισμού ή/και παραπομπής σε εναλλακτικούς τρόπους επίλυσής της.
- 3.7.2. Ο δικηγόρος οφείλει να ενημερώνει τον εντολέα για τυχόν διαθέσιμη νομική αρωγή.

### **3.8. Κεφάλαια Εντολέων**

- 3.8.1. Δικηγόροι στην κατοχή των οποίων περιέρχονται κεφάλαια για λογαριασμό των εντολέων τους ή τρίτων (που στο εξής θα καλούνται «κεφάλαια εντολέων») είναι υποχρεωμένοι να καταθέτουν τα κεφάλαια αυτά σε λογαριασμό που διατηρείται σε τραπεζικό ή παρεμφερές ίδρυμα, το οποίο τελεί υπό την εποπτεία δημόσιας αρχής (που στο εξής θα καλείται «λογαριασμός εντολέα»). Ο λογαριασμός εντολέα θα είναι ξεχωριστός από οποιοδήποτε άλλο λογαριασμό που διατηρεί ο δικηγόρος. Όλα τα κεφάλαια εντολέων που λαμβάνει ο δικηγόρος θα πρέπει να κατατίθενται σε ένα τέτοιο λογαριασμό εκτός εάν ο ιδιοκτήτης των κεφαλαίων αυτών συμφωνήσει όπως τα κεφάλαια τύχουν διαφορετικού χειρισμού.
- 3.8.2. Ο δικηγόρος θα τηρεί πλήρη και ακριβή αρχεία, που να καταδεικνύουν όλες τις συναλλαγές του δικηγόρου με τα κεφάλαια του εντολέα και να διακρίνουν τα κεφάλαια αυτά από άλλα κεφάλαια που έχει στην κατοχή του ο δικηγόρος. Τα αρχεία δύνανται να πρέπει να τηρούνται για συγκεκριμένη χρονική περίοδο σύμφωνα με εθνικούς κανόνες.
- 3.8.3. Ο λογαριασμός εντολέα δεν μπορεί να έχει χρεωστικό υπόλοιπο εκτός σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπως θα επιτρέπεται ρητά από εθνικούς κανόνες ή λόγω τραπεζικών χρεώσεων τις οποίες δεν μπορεί να επηρεάσει ο δικηγόρος. Ένας τέτοιος λογαριασμός δεν μπορεί να δίνεται ως εγγύηση ή να χρησιμοποιείται ως εξασφάλιση για οποιοδήποτε λόγο. Δε θα υπάρχει κανένας συμπηφισμός ή συγχώνευση μεταξύ του λογαριασμού του εντολέα και οποιουδήποτε άλλου τραπεζικού λογαριασμού, ούτε και θα είναι διαθέσιμα κεφάλαια εντολέων σε λογαριασμό εντολέα για την πληρωμή χρημάτων που ο δικηγόρος χρωστάει στην τράπεζα.
- 3.8.4. Τα κεφάλαια εντολέων θα μεταβιβάζονται στους ιδιοκτήτες των κεφαλαίων αυτών το συντομότερο δυνατόν ή δυνάμει τέτοιων προϋποθέσεων που



αυτοί θα προσδιορίσουν.

3.8.5. Ο δικηγόρος δεν μπορεί να μεταβιβάζει κεφάλαια από λογαριασμό εντολέα σε λογαριασμό που ανήκει στο δικηγόρο για αποπληρωμή αμοιβής χωρίς να ενημερώνει γραπτώς τον εντολέα του.

3.8.6. Οι αρμόδιες αρχές στα Κράτη Μέλη θα έχουν την εξουσία να επαληθεύουν και να εξετάζουν οποιοδήποτε έγγραφο αναφορικά με κεφάλαια εντολέων σεβόμενες ταυτόχρονα τον εμπιστευτικό χαρακτήρα ή το νομικό επαγγελματικό πρόνομο στο οποίο δυνατόν να υπόκειται.

### **3.9. Ασφάλιση Έναντι Επαγγελματικού Κινδύνου**

3.9.1. Οι δικηγόροι πρέπει να είναι ασφαλισμένοι έναντι απαιτήσεων που θεμελιώνονται σε επαγγελματική αμέλεια σε εύλογη έκταση, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση και το μέγεθος των κινδύνων που διατρέχει κάθε δικηγόρος κατά την άσκηση του επαγγέλματός του.

3.9.2. Εάν αυτό αποδειχτεί αδύνατον, ο δικηγόρος πρέπει να ενημερώσει τον εντολέα ως προς τούτο και τις συνέπειές του.

## **4. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ**

### **4.1. Εφαρμοστέοι Κανόνες Δεοντολογίας εντός του Δικαστηρίου**

Ο δικηγόρος ο οποίος εμφανίζεται ή συμμετέχει σε κάποια υπόθεση ενώπιον δικαστηρίου πρέπει να τηρεί τους κανόνες δεοντολογίας που ισχύουν ενώπιον του συγκεκριμένου δικαστηρίου.

### **4.2. Δίκαιη Διεξαγωγή των Διαδικασιών**

Ο δικηγόρος πρέπει να καταβάλλει πάντοτε τη δέουσα προσοχή σχετικά με τη δίκαιη διεξαγωγή των διαδικασιών.

### **4.3. Συμπεριφορά Ενώπιον του Δικαστηρίου**

Ο δικηγόρος, αν και θα επιδεικνύει το δέοντα σεβασμό και ευγένεια προς το δικαστήριο, θα υπερασπίζεται τα συμφέροντα του εντολέα έντιμα και άφοβα χωρίς να υπολογίζεται το ατομικό συμφέρον του δικηγόρου ή οι επιπτώσεις για τον ίδιο ή κάθε άλλο πρόσωπο.

### **4.4. Λανθασμένη ή Παραπλανητική Πληροφόρηση**

Ο δικηγόρος δεν θα παρέχει ποτέ εν γνώσει του λανθασμένες ή παραπλανητικές πληροφορίες στο δικαστήριο.

#### **4.5. Επέκταση [Πεδίου Εφαρμογής] σε Διαιτητές κ.τ.λ.**

Οι κανόνες που ρυθμίζουν τις σχέσεις του δικηγόρου με τα δικαστήρια ισχύουν επίσης και για τις σχέσεις του δικηγόρου με διαιτητές και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο εκτελεί δικαστικά ή οιονεί δικαστικά καθήκοντα ακόμα κι όταν ασκούνται σε περιστασιακή βάση.

### **5. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ**

#### **5.1. Πνεύμα Συναδελφικής Συμπεριφοράς**

5.1.1. Το πνεύμα συναδελφικής συμπεριφοράς προϋποθέτει σχέση εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ δικηγόρων προς όφελος των εντολέων τους και με σκοπό την αποφυγή περιττών αντιδικιών και άλλων συμπεριφορών που είναι επιζήμιες για τη φήμη του κλάδου. Σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορεί να δικαιολογηθεί η πρόταξη των συμφερόντων του κλάδου έναντι αυτών του εντολέα.

5.1.2. Ο δικηγόρος θα πρέπει να αποδέχεται όλους τους άλλους δικηγόρους των Κρατών Μελών ως συναδέλφους στον ίδιο κλάδο και να τους αντιμετωπίζει δίκαια και με ευγένεια.

#### **5.2. Συνεργασία Μεταξύ Δικηγόρων από Διαφορετικά Κράτη Μέλη**

5.2.1. Είναι καθήκον του δικηγόρου με τον οποίο έρχεται σε επαφή ένας συνάδελφός του από άλλο Κράτος Μέλος να μην αναλάβει υπόθεση που είναι πέρα από τις δυνατότητες του δικηγόρου. Στην περίπτωση αυτή ο δικηγόρος θα πρέπει να είναι προετοιμασμένος να βοηθήσει τον συνάδελφό του προκειμένου να αποκτήσει τις απαραίτητες πληροφορίες που θα του επιτρέψουν να δώσει εντολή εκπροσώπησης σε άλλο δικηγόρο ικανό να παράσχει τη ζητηθείσα υπηρεσία.

5.2.2. Όταν ένας δικηγόρος από ένα Κράτος Μέλος συνεργάζεται με ένα δικηγόρο από άλλο Κράτος Μέλος έχουν και οι δύο τη γενική υποχρέωση να λάβουν υπόψη του τις διαφορές που τυχόν υπάρχουν ανάμεσα στα αντίστοιχα νομικά συστήματα και τις επαγγελματικές ενώσεις αλλά και τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις των δικηγόρων των Κρατών Μελών όπου ανήκουν.

#### **5.3. Έγγραφη Επικοινωνία μεταξύ Δικηγόρων**

5.3.1. Αν ο δικηγόρος που σκοπεύει να κοινοποιήσει έγγραφα σε δικηγόρο άλλου Κράτους Μέλους επιθυμεί να παραμείνουν εμπιστευτικά ή να μην επιφέρουν ζημιογόνο αποτέλεσμα, θα πρέπει να εκφράσει την πρόθεσή του αυτή προτού κοινοποιήσει τα έγγραφα.

5.3.2. Αν ο πιθανός παραλήπτης των κοινοποιημένων εγγράφων δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη φύση των εγγράφων ως εμπιστευτικών ή μη επιφέροντα ζημιογόνο αποτέλεσμα, πρέπει να ενημερώσει τον αποστολέα ανάλογα χωρίς καθυστέρηση.

#### **5.4. Αμοιβή για Παραπομπή Υπόθεσης σε Συνάδελφο**

5.4.1. Ο δικηγόρος δύναται να μη ζητήσει ή αποδεχθεί από άλλο δικηγόρο ή από τρίτο πρόσωπο αμοιβή, προμήθεια ή οποιουδήποτε είδους αποζημίωση επειδή παρέπεμψε υπόθεση ή σύστησε το δικηγόρο σε κάποιον εντολέα.

5.4.2. Ο δικηγόρος δύναται να μην καταβάλει σε κάποιον αμοιβή, προμήθεια ή οποιουδήποτε είδους αποζημίωση ως καταβολή επειδή του σύστησε κάποιον εντολέα.

#### **5.5. Επικοινωνία με Αντίδικους**

Ο δικηγόρος δεν θα επικοινωνεί στα πλαίσια κάποιας υπόθεσης ή ζητήματος απευθείας με οποιοδήποτε πρόσωπο για το οποίο γνωρίζει ότι εκπροσωπείται ή δέχεται νομικές συμβουλές από κάποιον άλλο δικηγόρο για τη συγκεκριμένη υπόθεση ή το συγκεκριμένο ζήτημα χωρίς τη συγκατάθεση αυτού του άλλου δικηγόρου (και θα τον κρατά ενήμερο για κάθε τέτοια σχετική επικοινωνία).

#### **5.6. (Καταργήθηκε με απόφαση Ολομέλειας της CCBE στη Συνεδρίαση της Ολομέλειας στο Δουβλίνο στις 6 Δεκεμβρίου 2002)**

#### **5.7. Ευθύνη για την Καταβολή Αμοιβών**

Στις επαγγελματικές σχέσεις μεταξύ μελών Δικηγορικών Συλλόγων από διαφορετικά Κράτη Μέλη, σε περίπτωση που ένας δικηγόρος δεν δεσμεύεται ο ίδιος να προτείνει κάποιον άλλο δικηγόρο ή να συστήσει τον άλλο αυτό δικηγόρο στον εντολέα αλλά αναθέτει αυτοβούλως σε κάποιον αντίκλητο μια συγκεκριμένη υπόθεση ή ζητά τη συμβουλή του αντίκλητου, ο εντολέας δικηγόρος δεσμεύεται προσωπικά να καταβάλει την αμοιβή, τα έξοδα και τις δαπάνες που οφείλονται στον αλλοδαπό αντίκλητο, ακόμα κι αν ο εντολέας είναι αφερέγγυος. Παρόλα αυτά, οι συγκεκριμένοι δικηγόροι μπορούν κατά την έναρξη της μεταξύ τους επαγγελματικής σχέσης να προβούν σε ειδική συμφωνία για το ζήτημα αυτό. Επιπλέον, ο εντολέας δικηγόρος μπορεί ανά πάσα στιγμή να περιορίσει την προσωπική του ευθύνη στο ποσό των αμοιβών, εξόδων και δαπανών που τον βαρύνουν πριν την ενημέρωση του αλλοδαπού δικηγόρου σχετικά με την αποποίηση εκ μέρους του εντολέα δικηγόρου κάθε ευθύνης για το μέλλον.

#### **5.8. Συνεχής Επαγγελματική Ανάπτυξη**

Οι δικηγόροι πρέπει να διατηρούν και να αναπτύσσουν τις επαγγελματικές του γνώσεις και δεξιότητες λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ευρωπαϊκή διάσταση

του επαγγέλματός τους.

## **5.9. Διαφορές Μεταξύ Δικηγόρων από Διαφορετικά Κράτη Μέλη**

- 5.9.1. Αν ένας δικηγόρος θεωρεί ότι κάποιος συνάδελφός του σε άλλο Κράτος Μέλος έχει ενεργήσει κατά παράβαση κάποιου κανόνα επαγγελματικής δεοντολογίας, ο δικηγόρος θα πρέπει να επιστήσει την προσοχή του συναδέλφου αυτού στο θέμα αυτό.
- 5.9.2. Αν προκύψει οποιαδήποτε προσωπική αντιδικία επαγγελματικής φύσης μεταξύ δικηγόρων σε διαφορετικά Κράτη Μέλη θα πρέπει κατ'αρχήν να προσπαθήσουν να διευθετήσουν τη διαφορά μεταξύ τους με φιλικό τρόπο εφόσον αυτό είναι δυνατό.
- 5.9.3. Ο δικηγόρος δεν θα ξεκινά κανενός είδους διαδικασία εναντίον συναδέλφου του σε άλλο Κράτος Μέλος για τα ζητήματα που αναφέρονται στα Άρθρα 5.9.1. ή 5.9.2. πιο πάνω εάν δεν έχει προηγουμένως ενημερώσει και τους δύο Δικηγορικούς Συλλόγους στους οποίους υπάγονται ούτως ώστε οι Δικηγορικοί Σύλλογοι να έχουν τη δυνατότητα να συνδράμουν για την επίτευξη ενός διακανονισμού.

## **ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ**

Το παρόν Επεξηγηματικό Υπόμνημα ετοιμάστηκε μετά από αίτημα της Μόνιμης Επιτροπής της CCBE από την ομάδα επεξεργασίας της δεοντολογίας της CCBE η οποία ήταν υπεύθυνη για την κατάρτιση του πρώτου κειμένου του Κώδικα Δεοντολογίας. Το Υπόμνημα αυτό προσπαθεί να επεξηγήσει την προέλευση των προνοιών του Κώδικα, να υποδείξει τα προβλήματα για την επίλυση των οποίων σχεδιάστηκαν οι πρόνοιες, ιδιαίτερα σε σχέση με διασυνοριακές δραστηριότητες και να παρέχει βοήθεια στις αρμόδιες αρχές στα Κράτη Μέλη για την εφαρμογή του Κώδικα. Δεν προορίζεται να αποτελέσει οποιαδήποτε δεσμευτική δύναμη στην ερμηνεία του Κώδικα. Το Επεξηγηματικό Υπόμνημα υιοθετήθηκε στις 28 Οκτωβρίου 1988 και ενημερώθηκε επί τη ευκαιρία της Συνεδρίασης της Ολομέλειας της CCBE στις 19 Μαΐου 2006. Το Επεξηγηματικό Υπόμνημα λαμβάνει επίσης υπόψη τροποποιήσεις στο Καταστατικό της CCBE που εγκρίθηκαν επίσημα κατά την Έκτακτη Συνεδρίαση της Ολομέλειας στις 20 Αυγούστου 2007. Ο κατάλογος των επαγγελματιών στο σχόλιο για το Άρθρο 1.4. υπόκειται σε τροποποίηση.

Το πρωτότυπο κείμενο του Κώδικα είναι στη Γαλλική και Αγγλική γλώσσα. Οι μεταφράσεις σε άλλες κοινοτικές γλώσσες ετοιμάζονται κατ'εξουσιοδότηση των εθνικών αντιπροσωπειών.

### ***Σχόλιο για το Άρθρο 1.1. – Το Λειτουργήμα του Δικηγόρου στην Κοινωνία***

Η Διακήρυξη της Περούτζια που υιοθετήθηκε από τη CCBE το 1977 καθόρισε τις θεμελιώδεις αρχές επαγγελματικής δεοντολογίας που ισχύουν για δικηγόρους σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι πρόνοιες του Άρθρου 1.1. επαναβεβαιώνουν τη δήλωση στη Διακήρυξη της Περούτζια για το λειτουργήμα του δικηγόρου στην κοινωνία το οποίο αποτελεί τη βάση για τους κανόνες που διέπουν την εκτέλεση του λειτουργήματος αυτού.

### ***Σχόλιο για το Άρθρο 1.2. – Η Φύση των Κανόνων Επαγγελματικής Δεοντολογίας***

Οι πρόνοιες αυτές ουσιαστικά επαναδιατυπώνουν την επεξήγηση στη Διακήρυξη της Περούτζια σε ό,τι αφορά τη φύση των κανόνων επαγγελματικής δεοντολογίας και πώς συγκεκριμένοι κανόνες βασίζονται σε συγκεκριμένες τοπικές συνθήκες οι οποίες ωστόσο βασίζονται σε κοινές αξίες.

### ***Σχόλιο για το Άρθρο 1.3. – Ο Σκοπός του Κώδικα***

Οι πρόνοιες αυτές παρουσιάζουν την ανάπτυξη των αρχών της Διακήρυξης της Περούτζια σε ένα συγκεκριμένο Κώδικα Δεοντολογίας για δικηγόρους σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Οικονομική Ζώνη και την Ελβετική Συνομοσπονδία, και για δικηγόρους των Συνεργαζομένων Μελών και των Μελών Παρατηρητών της CCBE, με ιδιαίτερη αναφορά στις διασυνοριακές τους δραστηριότητες (που καθορίζονται στο Άρθρο 1.5.). Οι

πρόνοιες του Άρθρου 1.3.2. καθορίζουν τις συγκεκριμένες προθέσεις της CCBE αναφορικά με τις ουσιαστικές πρόνοιες στον Κώδικα.

#### **Σχόλιο για το Άρθρο 1.4. – Πεδίο Εφαρμογής της Ατομικής Ευθύνης**

Οι κανόνες διατυπώνονται για να ισχύουν για όλους τους δικηγόρους όπως καθορίζεται στην Οδηγία για τη διευκόλυνση της πραγματικής άσκησης της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους του 1977 και στην Οδηγία για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος του 1998 και για τους δικηγόρους των Συνεργαζομένων Μελών και των Μελών Παρατηρητών της CCBE. Αυτό περιλαμβάνει δικηγόρους από κράτη τα οποία στη συνέχεια προσχώρησαν στις Οδηγίες, τα ονόματα των οποίων έχουν προστεθεί με τροποποίηση των Οδηγιών. Ο Κώδικας αντίστοιχα ισχύει και για όλους τους δικηγόρους που εκπροσωπούνται από την CCBE, είτε ως Πλήρη Μέλη, Συνδεδεμένα Μέλη ή Μέλη Παρατηρητές, ως ακολούθως:

Αλβανία	avokat
Αρμενία	pastaban
Αυστρία	rechtsanwalt
Βέλγιο	avocet / advocaat / rechtsanwalt
Βουλγαρία	advokat
Γαλλία	avocat
Γερμανία	rechtsanwalt
Γεωργία	advokati / advokatebi
Δανία	advokat
Δημοκρατία της Τσεχίας	advokat
Ελβετία	rechtsanwalt / anwalt / fürsprech / fürsprecher / avocat / avvocato / advokat
Ελλάδα	δικηγόρος
Εσθονία	vandeadvokaat
Ηνωμένο Βασίλειο	advocate, barrister, solicitor
Ιρλανδία	barrister, solicitor
Ισλανδία	lögmaour
Ισπανία	abogado / advocat / abokatu / avogado
Ιταλία	avvocato
Κροατία	odvjetnik
Κύπρος	δικηγόρος
Λετονία	zvērīnāts advokāts
Λιθουανία	advokatas

Λιχτενστάιν	rechtsanwalt
Λουξεμβούργο	avocat / rechtsanwalt
Μάλτα	avukat / prokurator legali
Μαυροβούνιο	advokat
Μολδαβία	avocat
Νορβηγία	advokat
Ολλανδία	advocaat
Ουγγαρία	ügyvéd
Ουκρανία	advokat
Πολωνία	adwokat, radca prawny
Πορτογαλία	advogado
Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	advokat
Ρουμανία	avocat
Σερβία	advokat
Σλοβακία	advokát / advokátka
Σλοβενία	odvetnik / odvetnika
Σουηδία	advokat
Τουρκία	avukat
Φινλανδία	asianajaja / advokat

Εκφράζεται η ελπίδα ότι ο Κώδικας θα γίνει αποδεκτός από τα νομικά επαγγέλματα άλλων μη κρατών μελών στην Ευρώπη και αλλού ούτως ώστε να μπορεί επίσης να εφαρμόζεται σε κατάλληλες συμβάσεις μεταξύ των κρατών αυτών και των Κρατών Μελών.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 1.5. – Πεδίο Εφαρμογής της Καθ'Υλην Ευθύνης**

Εδώ, οι κανόνες έχουν άμεση εφαρμογή μόνο σε «διασυνοριακές δραστηριότητες», όπως ορίζονται, δικηγόρων εντός της Ευρωπαϊκής Ζώνης, της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ζώνης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και δικηγόρων των Συνεργαζομένων Μελών και των Μελών Παρατηρητών της CCBE – βλέπε πιο πάνω το σχόλιο για το Άρθρο 1.4., και τον ορισμό του «Κράτους Μέλους» στο Άρθρο 1.6. (βλέπε επίσης πιο πάνω το σημείο σχετικά με πιθανή επέκταση στο μέλλον σε δικηγόρους άλλων κρατών). Ο ορισμός των διασυνοριακών δραστηριοτήτων δυνατόν για παράδειγμα να περιλαμβάνει επαφές στο κράτος Α ακόμη και για εσωτερικό νομικό ζήτημα του κράτους Α μεταξύ ενός δικηγόρου του κράτους Α και ενός δικηγόρου του κράτους Β ενώ θα εξαιρούνται επαφές μεταξύ δικηγόρου του κράτους Α στο κράτος Α για ζήτημα που προκύπτει στο κράτος Β, νοουμένου ότι καμία από τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες δεν λαμβάνει χώρα στο κράτος Β ενώ και πάλι δυνατόν να περιλαμβάνει οποιοσδήποτε δραστηριότητες δικηγόρων

του κράτους Α στο κράτος Β ακόμη και αν πραγματοποιούνται μόνο στη μορφή επικοινωνιών που αποστέλλονται από το κράτος Α στο κράτος Β.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 1.6. – Ορισμοί**

Η πρόνοια αυτή ορίζει αριθμό όρων που χρησιμοποιούνται στον Κώδικα, «Κράτος Μέλος», «Κράτος Μέλος Καταγωγής», «Κράτος Μέλος Υποδοχής», «Αρμόδια Αρχή», «Οδηγία 77/249/ΕΟΚ» και «Οδηγία 98/5/ΕΚ». Η αναφορά στο «στο οποίο ο δικηγόρος ασκεί διασυνοριακές δραστηριότητες» θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως του ορισμού των «διασυνοριακών δραστηριοτήτων» στο Άρθρο 1.5.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 2.1. – Ανεξαρτησία**

Η πρόνοια αυτή ουσιαστικά επαναβεβαιώνει τη γενική δήλωση αρχής που διατυπώνεται στη Διακήρυξη της Περούτζια.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 2.2. – Εμπιστοσύνη και Προσωπική Ακεραιότητα**

Η πρόνοια αυτή επίσης επανακαθορίζει μια γενική αρχή που περιέχεται στη Διακήρυξη της Περούτζια.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 2.3. – Εμπιστευτικός χαρακτήρας της σχέσεως Δικηγόρου/Εντολέα**

Η πρόνοια αυτή επανακαθορίζει κατά πρώτον, στο Άρθρο 2.3.1., γενικές αρχές που διατυπώνονται στη Διακήρυξη της Περούτζια και αναγνωρίζονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στην υπόθεση AM&S (157/79). Στη συνέχεια, στα Άρθρα 2.3.2. μέχρι 2.3.4. αναπτύσσονται αυτές οι αρχές σε συγκεκριμένο κανόνα που αφορά την προστασία του εμπιστευτικού χαρακτήρα. Το Άρθρο 2.3.3. επιβεβαιώνει ότι η υποχρέωση παραμένει δεσμευτική για το δικηγόρο ακόμη κι αν παύσει να ενεργεί για τον εν λόγω εντολέα. Το Άρθρο 2.3.4. επιβεβαιώνει ότι ο δικηγόρος δεν πρέπει μόνο να σέβεται την υποχρέωση τήρησης του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών αλλά πρέπει να απαιτεί και από όλα τα μέλη και υπαλλήλους του δικηγορικού του γραφείου να το πράττουν.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 2.4. – Σεβασμός των Κανόνων Άλλων Δικηγορικών Συλλόγων**

Το Άρθρο 4 της Οδηγίας για τη διευκόλυνση της πραγματικής άσκησης της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους περιέχει τις πρόνοιες αναφορικά με τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται από ένα δικηγόρο από ένα Κράτος Μέλος ο οποίος παρέχει υπηρεσίες σε έκτακτη ή προσωρινή βάση σε άλλο Κράτος Μέλος δυνάμει του Άρθρου 49 της ενοποιημένης Συνθήκης της ΕΕ, ως ακολούθως:

- (α) δραστηριότητες σχετικές με την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση εντολέα ενώπιον των δικαστικών ή των δημοσίων αρχών ασκούνται σε κάθε Κράτος Μέλος Υποδοχής, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται για τους δικηγόρους, οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι σ'



αυτό το Κράτος, με εξαίρεση οποιουσδήποτε όρους που απαιτούν τη διαμονή ή εγγραφή σε επαγγελματική οργάνωση στο Κράτος αυτό,

- (β) κατά την άσκηση αυτών των δραστηριοτήτων, ο δικηγόρος θα τηρεί τους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας του Κράτους Μέλους Υποδοχής, άνευ επηρεασμού των υποχρεώσεών του στο Κράτος Μέλος καταγωγής,
- (γ) όταν οι δραστηριότητες αυτές ασκούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο όρος «κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας στο Κράτος Μέλος Υποδοχής» θα σημαίνει τους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας που αφορούν τους «solicitors» όταν οι εν λόγω δραστηριότητες δεν ασκούνται κατ' αποκλειστικότητα από τους «barristers» ή τους «advocates». Σε αντίθετη περίπτωση, θα εφαρμόζονται οι κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας που αφορούν τους τελευταίους. Ωστόσο, οι «barristers» που προέρχονται από την Ιρλανδία θα υπόκεινται πάντοτε στους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας που ισχύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο για «barristers» και «advocates». Όταν οι δραστηριότητες αυτές ασκούνται στην Ιρλανδία, ο όρος «κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας του Κράτους Μέλους Υποδοχής» θα σημαίνει, στο μέτρο που διέπουν την προφορική διαδικασία μιας υπόθεσης στο δικαστήριο, τους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας που αφορούν τους «barristers». Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, θα εφαρμόζονται οι κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας των «solicitors». Ωστόσο, οι «barristers» και οι «advocates», που προέρχονται από το Ηνωμένο Βασίλειο θα υπόκεινται πάντοτε στους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας που ισχύουν στην Ιρλανδία για τους «barristers», και
- (δ) δικηγόρος που ασκεί δραστηριότητες άλλες από εκείνες που αναφέρονται στο σημείο (α) πιο πάνω, θα εξακολουθεί να υπόκειται στους όρους και κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας του Κράτους Μέλους Καταγωγής, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των κανόνων, οποιαδήποτε και αν είναι η πηγή τους, οι οποίοι διέπουν το επάγγελμα στο Κράτος Μέλος Υποδοχής, ιδίως εκείνων που αφορούν το ασυμβίβαστο μεταξύ της ασκήσεως των δραστηριοτήτων του δικηγόρου και της ασκήσεως άλλων δραστηριοτήτων στο Κράτος αυτό, το επαγγελματικό απόρρητο, τις σχέσεις με άλλους δικηγόρους, την απαγόρευση υποστηρίξεως από τον ίδιο δικηγόρο διαδίκων που έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα, και την προβολή. Οι κανόνες αυτοί θα εφαρμόζονται μόνο εφόσον δύνανται να τηρηθούν από δικηγόρο που δεν είναι εγκατεστημένος στο Κράτος Μέλος Υποδοχής και στο μέτρο που η τήρησή τους στο κράτος αυτό δικαιολογείται αντικειμενικά για την εξασφάλιση της ορθής ασκήσεως των δραστηριοτήτων του δικηγόρου, της επαγγελματικής αξιοπρέπειας και της τηρήσεως των κανόνων περί ασυμβίβαστου.

Η Οδηγία για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος περιέχει τις πρόνοιες αναφορικά με τους κανόνες που πρέπει

να τηρεί ένας δικηγόρος από ένα Κράτος Μέλος ο οποίος ασκεί το επάγγελμά του σε μόνιμη βάση σε άλλο Κράτος Μέλος δυνάμει του Άρθρου 43 της ενοποιημένης Συνθήκης της ΕΕ, ως ακολούθως:

- (α) ανεξάρτητα από τους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας στους οποίους υπόκειται στο Κράτος Μέλος Καταγωγής του, ο δικηγόρος που ασκεί το επάγγελμά του υπό τον επαγγελματικό του τίτλο της χώρας καταγωγής θα υπόκειται στους ίδιους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας όπως οι δικηγόροι που ασκούν το επάγγελμά τους υπό τον σχετικό επαγγελματικό τίτλο του Κράτους Μέλους Υποδοχής, για όλες τις δραστηριότητες που ασκεί στην επικράτεια του κράτους αυτού (Άρθρο 6.1.),
- (β) το Κράτος Μέλος Υποδοχής δύναται να απαιτήσει από ένα δικηγόρο που ασκεί το επάγγελμά του υπό τον επαγγελματικό του τίτλο της χώρας καταγωγής είτε να συνάψει ασφάλεια επαγγελματικής ευθύνης είτε να εγγραφεί σε ταμείο επαγγελματικών εγγυήσεων, σύμφωνα με τους κανόνες τους οποίους το κράτος αυτό ορίζει για τις επαγγελματικές δραστηριότητες που ασκούνται στο έδαφός του.

Εντούτοις, ο δικηγόρος που ασκεί το επάγγελμά του υπό τον επαγγελματικό του τίτλο της χώρας καταγωγής θα απαλλάσσεται από την υποχρέωση αυτή εάν μπορεί να αποδείξει ότι καλύπτεται από ασφάλεια ή εγγύηση που έχει δοθεί σύμφωνα με τους κανόνες του Κράτους Μέλους Καταγωγής εφόσον η εν λόγω ασφάλεια ή εγγύηση είναι ισοδύναμη τόσο ως προς τους όρους όσο και ως προς την έκταση της κάλυψης. Όταν η ισοδυναμία είναι μόνο μερική, η αρμόδια αρχή του Κράτους Μέλους Υποδοχής δύναται να απαιτήσει τη σύναψη συμπληρωματικής ασφάλειας ή εγγύησης για να καλυφθούν όσα στοιχεία δεν καλύπτονται ήδη από την ασφάλεια ή την εγγύηση που έχει συναφθεί σύμφωνα με τους κανόνες του Κράτους Μέλους Καταγωγής (Άρθρο 6.3), και

- (γ) δικηγόρος που είναι εγγεγραμμένος στο Κράτος Μέλος Υποδοχής υπό τον επαγγελματικό του τίτλο της χώρας καταγωγής μπορεί να εργάζεται υπό την ιδιότητα του έμμισθου δικηγόρου σε άλλο δικηγόρο, συνεταιρισμό ή δικηγορικό γραφείο, ή σε δημόσια ή ιδιωτική επιχείρηση, εφόσον το Κράτος Μέλος Υποδοχής το επιτρέπει στους δικηγόρους που είναι εγγεγραμμένοι υπό τον επαγγελματικό τίτλο αυτού του Κράτους Μέλους (Άρθρο 8).

Σε περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από καμία από τις δύο Οδηγίες ή καθ' υπέρβαση των απαιτήσεων των Οδηγιών αυτών, οι υποχρεώσεις ενός δικηγόρου δυνάμει του Κοινοτικού Δικαίου να τηρεί τους κανόνες άλλων δικηγορικών συλλόγων αποτελεί θέμα ερμηνείας της κάθε σχετικής πρόνοιας, όπως η Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (2000/31/ΕΚ). Κύριος στόχος του Κώδικα είναι η ελαχιστοποίηση και, εάν είναι δυνατόν, η εξάλειψη των προβλημάτων που δυνατόν να προκύπτουν από τη «διπλή δεοντολογία»,

δηλαδή την εφαρμογή πέραν της μιας δέσμης πιθανών συγκρουόμενων εθνικών κανόνων σε μια συγκεκριμένη περίπτωση (βλέπε Άρθρο 1.3.1.).

### **Σχόλιο για το Άρθρο 2.5. – Δραστηριότητες Ασυμβίβαστες με το Λειτουργήμα του Δικηγόρου**

Υπάρχουν διαφορές τόσο ανάμεσα όσο και εντός των Κρατών Μελών για το βαθμό στον οποίο οι δικηγόροι επιτρέπεται να εμπλέκονται σε άλλες δραστηριότητες, π.χ. εμπορικές δραστηριότητες. Ο γενικός σκοπός των κανόνων που εξαιρούν ένα δικηγόρο από άλλες δραστηριότητες είναι για να προστατευθεί ο δικηγόρος από τυχόν επιρροές που δυνατόν να παραβιάσουν την ανεξαρτησία του δικηγόρου ή το ρόλο του στην απονομή δικαιοσύνης. Οι διαφοροποιήσεις στους κανόνες αυτούς αντικατοπτρίζουν τις διαφορετικές τοπικές συνθήκες, τις διαφορετικές αντιλήψεις σε ό,τι αφορά το δέον λειτουργήμα των δικηγόρων και τις διαφορετικές τεχνικές της κατάρτισης κανόνων. Για παράδειγμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχει παντελής απαγόρευση εμπλοκής δικηγόρων σε συγκεκριμένες κατονομασμένες δραστηριότητες ενώ σε άλλες περιπτώσεις η εμπλοκή σε άλλες δραστηριότητες επιτρέπεται σε γενικές γραμμές, δυνάμει της τήρησης συγκεκριμένων διασφαλίσεων που αφορούν την ανεξαρτησία του δικηγόρου.

Τα Άρθρα 2.5.2. και 2.5.3. προνοούν για διαφορετικές καταστάσεις στις οποίες ένας δικηγόρος από ένα Κράτος Μέλος εμπλέκεται κατά τις διασυνοριακές δραστηριότητες (όπως αυτές ορίζονται στο Άρθρο 1.5.) σε ένα Κράτος Μέλος Υποδοχής όταν δεν είναι μέλος του νομικού επαγγέλματος στο Κράτος Μέλος Υποδοχής.

Το Άρθρο 2.5.2. επιβάλλει την πλήρη τήρηση των κανόνων του Κράτους Μέλους Υποδοχής αναφορικά με τις ασυμβίβαστες δραστηριότητες για το δικηγόρο που ενεργεί σε εθνικές νομικές διαδικασίες ή ενώπιον εθνικών δημόσιων αρχών στο Κράτος Μέλος Υποδοχής. Αυτό ισχύει είτε ο δικηγόρος είναι εγκατεστημένος στο Κράτος Μέλος Υποδοχής είτε όχι.

Το Άρθρο 2.5.3. από την άλλη, επιβάλλει το «σεβασμό» προς τους κανόνες του Κράτους Μέλους Υποδοχής αναφορικά με απαγορευμένες ή ασυμβίβαστες δραστηριότητες σε άλλες περιπτώσεις, ωστόσο μόνο όπου ο δικηγόρος που είναι εγκατεστημένος στο Κράτος Μέλος Υποδοχής επιθυμεί να συμμετάσχει απευθείας σε εμπορικές ή άλλες δραστηριότητες που δεν συνδέονται με την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 2.6. – Προσωπική Προβολή**

Ο όρος «προσωπική προβολή» καλύπτει την προβολή από δικηγορικά γραφεία, καθώς και δικηγόρους, σε αντίθεση με την εταιρική προβολή που οργανώνεται από δικηγορικούς συλλόγους για τα μέλη τους στο σύνολο. Οι κανόνες που διέπουν την προσωπική προβολή των δικηγόρων ποικίλλουν σημαντικά ανάμεσα στα Κράτη Μέλη. Το Άρθρο 2.6. ξεκαθαρίζει ότι δεν υπάρχει γενική απαγόρευση στην προσωπική προβολή σε διασυνοριακή άσκηση του επαγγέλματος. Ωστόσο, οι δικηγόροι υπόκεινται σε απαγορεύσεις ή περιορισμούς που τίθενται από τους επαγγελματικούς κανόνες της χώρας καταγωγής τους και ο δικηγόρος θα συνεχίσει να υπόκειται σε απαγορεύσεις

ή περιορισμούς που τίθενται από τους κανόνες στη Κράτος Μέλος Υποδοχής όταν αυτοί είναι δεσμευτικοί για το δικηγόρο δυνάμει της Οδηγίας για τη διευκόλυνση της πραγματικής άσκησης της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους ή της Οδηγίας για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 2.7. – Το Συμφέρον του Εντολέα**

Η πρόνοια αυτή τονίζει την γενική αρχή ότι ο δικηγόρος πρέπει πάντοτε να βάζει τα συμφέροντα του εντολέα του πάνω από τα δικά του συμφέροντα ή τα συμφέροντα των συναδέλφων μελών του νομικού επαγγέλματος.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 2.8. – Περιορισμός της Ευθύνης του Δικηγόρου έναντι του Εντολέα**

Η πρόνοια αυτή ξεκαθαρίζει ότι δεν υπάρχει γενική απαγόρευση στον περιορισμό της ευθύνης ενός δικηγόρου έναντι του εντολέα του σε διασυννοριακή άσκηση του επαγγέλματος, είτε με σύμβαση είτε με τη χρήση **ετερόρρυθμης εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης (limited company, limited partnership or limited liability partnership)**. Ωστόσο, τονίζει ότι αυτό μπορεί μόνο να εξεταστεί σε περιπτώσεις όπου ο σχετικός νόμος και οι σχετικοί κανόνες δεοντολογίας το επιτρέπουν – και σε αριθμό δικαιοδοσιών ο νόμος ή οι επαγγελματικοί κανόνες απαγορεύουν ή περιορίζουν τέτοιο περιορισμό ευθύνης.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 3.1. – Αποδοχή και Λήξη Εντολών**

Οι πρόνοιες του Άρθρου 3.1.1. έχουν σχεδιαστεί για να διασφαλίζεται ότι διατηρείται μια σχέση μεταξύ δικηγόρου και εντολέα και ότι ο δικηγόρος λαμβάνει πράγματι εντολές από τον εντολέα, ακόμη κι αν αυτές δυνατόν να μεταβιβάζονται μέσω ενός δεόντως εξουσιοδοτημένου μεσολαβητή. Αποτελεί ευθύνη του δικηγόρου να ικανοποιηθεί ως προς την εξουσιοδότηση του μεσολαβητή και τις επιθυμίες του εντολέα.

Το Άρθρο 3.1.2. πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο ο δικηγόρος θα πρέπει να εκτελεί τα καθήκοντά του. Η πρόνοια ότι ο δικηγόρος θα αναλάβει προσωπικά ευθύνη για την απαλλαγή από τις εντολές που του δόθηκαν σημαίνει ότι ο δικηγόρος δεν μπορεί να αποφεύγει την ευθύνη λόγω ανάθεσης σε άλλους. Ο δικηγόρος δεν εμποδίζεται να επιδιώξει να περιορίσει την νομική του ευθύνη στο βαθμό που αυτό επιτρέπεται από τη σχετική νομοθεσία ή τους επαγγελματικούς κανόνες – βλέπε Άρθρο 2.8.

Το Άρθρο 3.1.3. διατυπώνει μια αρχή η οποία σχετίζεται ιδιαίτερα με διασυννοριακές δραστηριότητες, για παράδειγμα, όταν ζητείται από ένα δικηγόρο να χειριστεί ένα θέμα για λογαριασμό ενός δικηγόρου ή εντολέα από άλλο κράτος ο οποίος δυνατόν να μην γνωρίζει τη σχετική νομοθεσία και πρακτική, ή όταν ζητείται από ένα δικηγόρο να χειριστεί ένα θέμα που αφορά τη νομοθεσία ενός άλλου κράτους την οποία δεν γνωρίζει.

Ένας δικηγόρος έχει σε γενικές γραμμές το δικαίωμα να αρνηθεί εξ'αρχής να αποδεχτεί εντολές, ωστόσο το Άρθρο 3.1.4. δηλώνει ότι, εφόσον τις

αποδεχτεί, ο δικηγόρος είναι υπόχρεος να μην αποσυρθεί χωρίς να έχει πρώτα διασφαλίσει τα συμφέροντα του εντολέα του.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 3.2. – Σύγκρουση Συμφερόντων**

Οι πρόνοιες του Άρθρου 3.1.2. δεν αποτρέπουν ένα δικηγόρο από το να ενεργεί για δύο ή περισσότερους εντολείς για το ίδιο ζήτημα νοουμένου ότι δεν συγκρούονται τα συμφέροντά τους και ότι δεν υπάρχει σημαντικός κίνδυνος να προκύψει μια τέτοια σύγκρουση. Όπου ένας δικηγόρος ενεργεί ήδη για δύο ή περισσότερους εντολείς κατά τον τρόπο αυτό και στη συνέχεια προκύψει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των εντολέων αυτών ή κίνδυνος παραβίασης του εμπιστευτικού χαρακτήρα της σχέσης δικηγόρου/εντολέα ή άλλες καταστάσεις όπου η ανεξαρτησία του δικηγόρου δυνατόν να τίθεται σε κίνδυνο, τότε ο δικηγόρος πρέπει να παύσει να ενεργεί για λογαριασμό των δύο ή όλων των πελατών.

Ωστόσο, δυνατόν να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες προκύπτουν διαφορές μεταξύ δύο ή περισσότερων εντολέων για λογαριασμό των οποίων ενεργεί ο ίδιος δικηγόρος όπου δυνατόν να είναι ορθό για το δικηγόρο να προσπαθήσει να ενεργήσει ως μεσολαβητής. Σε τέτοιες περιπτώσεις, εναπόκειται στο δικηγόρο να χρησιμοποιήσει τη δική του κρίση ως προς το αν υπάρχει τέτοια σύγκρουση συμφέροντος ή όχι μεταξύ τους, ώστε να απαιτείται όπως ο δικηγόρος παύσει να ενεργεί για λογαριασμό του. Σε αντίθετη περίπτωση, ο δικηγόρος δυνατόν να εξετάσει κατά πόσο θα ήταν καλύτερα να εξηγήσει τη θέση του στους εντολείς, να εξασφαλίσει τη σύμφωνο γνώμη τους και να προσπαθήσει να ενεργήσει ως μεσολαβητής για να επιλύσει τη μεταξύ τους διαφορά, και μόνο εάν η προσπάθεια αυτή για μεσολάβηση αποτύχει, να σταματήσει να ενεργεί για λογαριασμό τους.

Το Άρθρο 3.2.4. εφαρμόζει τις προαναφερόμενες πρόνοιες του Άρθρου 3 για δικηγόρους που ασκούν το επάγγελμά τους σε συνεργασία με άλλους δικηγόρους. Για παράδειγμα, ένα δικηγορικό γραφείο θα πρέπει να διακόπτει κάθε ενέργεια όταν υπάρχει σύγκρουση συμφέροντος μεταξύ δύο εντολέων του δικηγορικού γραφείου, ακόμη κι αν ενεργούν διαφορετικοί δικηγόροι του γραφείου για κάθε εντολέα. Από την άλλη, κατ'εξαίρεση, στην περίπτωση συνεταιρισμού (chambers) που χρησιμοποιείται από Άγγλους «barristers», όπου ένας δικηγόρος ενεργεί για πελάτες ατομικά, διαφορετικοί δικηγόροι του ίδιου συνεταιρισμού είναι δυνατόν να ενεργούν για πελάτες με συγκρουόμενα συμφέροντα.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 3.3. – Συμφωνία [αμοιβής] σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο της δίκης**

Οι πρόνοιες αυτές αντικατοπτρίζουν την κοινή θέση που υπάρχει σε όλα τα Κράτη Μέλη ότι μια μη ρυθμισμένη συμφωνία αμοιβής σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο της δίκης (pactum de quaestio litis) είναι αντίθετη προς την ορθή απονομή δικαιοσύνης λόγω του ότι ενθαρρύνει την κερδοσκοπική επίλυση διαφορών και υπάρχει έτσι ο κίνδυνος κατάχρησης. Οι πρόνοιες, ωστόσο, δεν στοχεύουν στην αποτροπή της διατήρησης ή εισαγωγής διευθετήσεων δυνάμει των οποίων οι δικηγόροι θα πληρώνονται σύμφωνα με τα αποτελέσματα και μόνο εάν η ενέργεια ή το ζήτημα έχει επιτυχή έκβαση,

νοουμένου ότι οι διευθετήσεις αυτές υπόκεινται σε επαρκή ρύθμιση και έλεγχο για την προστασία του εντολέα και τη δέουσα απονομή δικαιοσύνης.

#### **Σχόλιο για το Άρθρο 3.4. – Ρύθμιση Αμοιβών**

Το Άρθρο 3.4. θέτει τρεις προϋποθέσεις: ένα γενικό πρότυπο πλήρους γνωστοποίησης της αμοιβής του δικηγόρου προς τον εντολέα, μια προϋπόθεση ότι η αμοιβή πρέπει να είναι δίκαιη και εύλογη και μια προϋπόθεση συμμόρφωσης με το νόμο και τους επαγγελματικούς κανόνες.

Σε πολλά Κράτη Μέλη, υπάρχει μηχανισμός για τη ρύθμιση της αμοιβής των δικηγόρων δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας ή των κανόνων δεοντολογίας, είτε με αναφορά σε εξουσία επιδικαστικής απόφασης από δικηγορικές αρχές είτε με άλλο τρόπο. Σε καταστάσεις που διέπονται από την Οδηγία για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος, όπου ο δικηγόρος υπόκειται στους κανόνες του κράτους υποδοχής καθώς και στους κανόνες του κράτους καταγωγής, η βάση για τη χρέωση της αμοιβής δυνατόν να πρέπει να συμμορφώνεται και με τις δύο δέσμες κανόνων.

#### **Σχόλιο για το Άρθρο 3.5. – Καταβολή έναντι Αμοιβής**

Σύμφωνα με το Άρθρο 3.5., ο δικηγόρος δύναται να απαιτήσει καταβολή πληρωμής έναντι της αμοιβής ή/και των εξόδων του, ωστόσο καθορίζει ένα όριο κάνοντας αναφορά σε εύλογο υπολογισμό της αμοιβής ή/και των εξόδων. Βλέπε επίσης το Άρθρο 3.1.3. αναφορικά με το δικαίωμα αποχώρησης.

#### **Σχόλιο για το Άρθρο 3.6. – Επιμερισμός Αμοιβών με μη Δικηγόρους**

Σε ορισμένα Κράτη Μέλη επιτρέπεται στους δικηγόρους να ασκούν το επάγγελμά τους σε συνεργασία με μέλη άλλων συγκεκριμένων εγκεκριμένων επαγγελμάτων, είτε νομικών είτε όχι. Οι πρόνοιες του Άρθρου 3.6.1. δεν έχουν σχεδιαστεί για να αποτρέπουν τον επιμερισμό αμοιβών εντός μιας τέτοιας εγκεκριμένης μορφής συνεταιρισμού. Ούτε έχουν σχεδιαστεί για να αποτρέπουν τον επιμερισμό αμοιβών των δικηγόρων για τους οποίους ισχύει ο Κώδικας (βλέπε Άρθρο 1.4. πιο πάνω) με άλλους «δικηγόρους», για παράδειγμα, δικηγόρους από μη Κράτη Μέλη ή μέλη άλλων νομικών επαγγελμάτων στα Κράτη Μέλη όπως συμβολαιογράφοι.

#### **Σχόλιο για το Άρθρο 3.7. – Δικαστικά Έξοδα και Διαθέσιμη Νομική Αρωγή**

Το Άρθρο 3.7.1. τονίζει τη σημασία της προσπάθειας επίλυσης διαφορών κατά τρόπο που να είναι οικονομικά αποδοτικός για τον εντολέα, περιλαμβανομένης της παροχής συμβουλών ως προς το κατά πόσο να γίνει απόπειρα επίτευξης διακανονισμού ή κατά πόσο να γίνει παραπομπή της διαφοράς σε εναλλακτικούς τρόπους επίλυσής της.

Το Άρθρο 3.7.2. απαιτεί όπως ο δικηγόρος ενημερώνει τον εντολέα του για τυχόν διαθέσιμη νομική αρωγή. Υπάρχουν πολύ διαφορετικές πρόνοιες στα Κράτη Μέλη σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα διάθεσης νομικής αρωγής. Σε

διασυνοριακές δραστηριότητες, ο δικηγόρος θα πρέπει να έχει υπόψη του την πιθανότητα ότι δυνατόν να ισχύουν οι πρόνοιες παροχής νομικής αρωγής ενός εθνικού νόμου τις οποίες ο δικηγόρος δεν γνωρίζει.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 3.8. – Κεφάλαια Εντολέων**

Οι πρόνοιες του Άρθρου 3.8. αντικατοπτρίζουν τη σύσταση που υιοθετήθηκε από τη CCBE στις Βρυξέλλες το Νοέμβριο 1985 αναφορικά με την ανάγκη θέσπισης και εφαρμογής ελάχιστων κανονισμών που να διέπουν τον κατάλληλο έλεγχο και διάθεση των κεφαλαίων των εντολέων που κατέχουν οι δικηγόροι εντός της Κοινότητας. Το Άρθρο 3.8. καθορίζει ελάχιστα πρότυπα που θα πρέπει να τηρούνται, ενώ δεν παρεμβαίνει στις λεπτομέρειες των εθνικών συστημάτων που προνοούν πληρέστερη ή πιο αυστηρή προστασία για τα κεφάλαια των εντολέων.

Ο δικηγόρος που κατέχει κεφάλαια εντολέων, ακόμη και κατά τη διάρκεια μιας διασυνοριακής δραστηριότητας, οφείλει να τηρεί τους κανόνες του δικηγορικού συλλόγου της χώρας καταγωγής του. Ο δικηγόρος πρέπει να γνωρίζει για τυχόν θέματα που προκύπτουν όταν δύνανται να εφαρμόζονται οι κανόνες πέραν του ενός Κράτους Μέλους, ιδιαίτερα όπου ο δικηγόρος είναι εγκατεστημένος σε ένα Κράτος Μέλος Υποδοχής δυνάμει της Οδηγίας για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 3.9. – Ασφάλιση Έναντι Επαγγελματικού Κινδύνου**

Το Άρθρο 3.9. αντικατοπτρίζει μια σύσταση, που επίσης υιοθετήθηκε από την CCBE στις Βρυξέλλες το Νοέμβριο 1985, αναφορικά με την ανάγκη για όλους τους δικηγόρους της Κοινότητας να ασφαρίζονται έναντι των κινδύνων που προκύπτουν από απαιτήσεις για επαγγελματική αμέλεια εναντίον τους. Το Άρθρο 3.9.2. αφορά την περίπτωση όπου η ασφάλεια δεν μπορεί να εξασφαλιστεί στη βάση που διατυπώνεται στο Άρθρο 3.9.1.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 4.1. – Εφαρμοστέοι Κανόνες Δεοντολογίας εντός του Δικαστηρίου**

Η πρόνοια αυτή εφαρμόζει την αρχή ότι ο δικηγόρος δεσμεύεται να συμμορφώνεται με τους κανόνες του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου ασκεί το επάγγελμά του ή εμφανίζεται.

### **Σχόλιο για το Άρθρο 4.2. – Δίκαιη Διεξαγωγή των Διαδικασιών**

Η πρόνοια αυτή εφαρμόζει τη γενική αρχή ότι σε κατ'αντιδικίαν διαδικασίες, ο δικηγόρος δεν πρέπει να προσπαθεί να εκμεταλλεύεται αθέμιτα τον αντίπαλό του. Ο δικηγόρος δεν πρέπει, για παράδειγμα, να επικοινωνεί με το δικαστή χωρίς να ενημερώνει πρώτα το δικηγόρο του αντίπαλου μέρους ή να υποβάλλει τεκμήρια, σημειώσεις ή έγγραφα στο δικαστή χωρίς να τα κοινοποιεί εγκαίρως στο δικηγόρο του άλλου μέρους εκτός εάν επιτρέπονται αυτές οι ενέργειες δυνάμει των σχετικών κανονισμών διαδικασίας. Στο βαθμό που δεν απαγορεύεται από νόμο, ο δικηγόρος δεν πρέπει να αποκαλύπτει ή υποβάλλει στο δικαστήριο οποιεσδήποτε προτάσεις για διακανονισμό της υπόθεσης που γίνονται από το άλλο μέρος ή το δικηγόρο του χωρίς τη ρητή

συγκατάθεση του δικηγόρου του άλλου μέρους. Βλέπε επίσης το σχόλιο για το Άρθρο 4.5. πιο κάτω.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 4.3. – Συμπεριφορά ενώπιον του Δικαστηρίου***

Η πρόνοια αυτή αντικατοπτρίζει την ισορροπία που είναι απαραίτητη μεταξύ του σεβασμού προς το δικαστήριο και προς το νόμο από τη μία και τη διασφάλιση του καλύτερου συμφέροντος του εντολέα από την άλλη.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 4.4. – Λανθασμένη ή Παραπλανητική Πληροφόρηση***

Η πρόνοια αυτή εφαρμόζει την αρχή ότι ο δικηγόρος δεν πρέπει ποτέ εν γνώσει του να παραπλανεί το δικαστήριο. Αυτό είναι απαραίτητο, ώστε να υπάρχει εμπιστοσύνη μεταξύ των δικαστηρίων και του νομικού επαγγέλματος.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 4.5. – Επέκταση [Πεδίου Εφαρμογής] σε Διαιτητές κ.τ.λ.***

Η πρόνοια αυτή επεκτείνει τις προηγούμενες πρόνοιες που αφορούν τα δικαστήρια και σε άλλα σώματα που εκτελούν δικαστικά ή οιονεί δικαστικά καθήκοντα.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 5.1. – Πνεύμα Συναδελφικής Συμπεριφοράς***

Οι πρόνοιες αυτές οι οποίες βασίζονται στις δηλώσεις στη Διακήρυξη της Περούτζια, τονίζουν ότι είναι προς το δημόσιο συμφέρον του νομικού επαγγέλματος όπως διατηρείται μια σχέση εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ των μελών του. Ωστόσο, αυτό δεν μπορεί να χρησιμοποιείται για να δικαιολογηθεί η πρόταξη των συμφερόντων του κλάδου έναντι εκείνων της δικαιοσύνης και του εντολέα (βλέπε επίσης το σχόλιο για το Άρθρο 2.7.).

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 5.2. – Συνεργασία Μεταξύ Δικηγόρων από Διαφορετικά Κράτη Μέλη***

Η πρόνοια αυτή αναπτύσσει επίσης μια αρχή που διατυπώνεται στην Διακήρυξη της Περούτζια με στόχο την αποφυγή παρεξηγήσεων σε συναλλαγές μεταξύ δικηγόρων από διαφορετικά Κράτη Μέλη.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 5.3. – Επικοινωνία μεταξύ Δικηγόρων***

Σε συγκεκριμένα Κράτη Μέλη οι επικοινωνίες μεταξύ δικηγόρων (γραπτές ή προφορικές) θεωρούνται κατά κανόνα ως εμπιστευτικές μεταξύ των δικηγόρων. Αυτό σημαίνει ότι το περιεχόμενο αυτών των επικοινωνιών δεν μπορεί να αποκαλύπτεται σε άλλους, δεν μπορεί κατά κανόνα να μεταφέρεται στους εντολείς των δικηγόρων και σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να παρουσιαστεί στο δικαστήριο. Σε άλλα Κράτη Μέλη, δεν υιοθετούνται τα πιο πάνω εκτός εάν η επικοινωνία φέρει την ένδειξη «εμπιστευτική».



Σε άλλα ακόμη Κράτη Μέλη, ο δικηγόρος πρέπει να ενημερώνει πλήρως τον εντολέα του για όλες τις σχετικές επικοινωνίες του με επαγγελματία συνάδελφο που ενεργεί για κάποιο άλλο μέρος, και η σήμανση μιας επιστολής ως «εμπιστευτική» σημαίνει μόνο ότι αποτελεί νομικό θέμα απευθυνόμενο στον δικηγόρο-παραλήπτη και τον εντολέα του και δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί κατά εσφαλμένο τρόπο από τρίτους.

Σε ορισμένα κράτη, εάν ένας δικηγόρος επιθυμεί να υποδείξει ότι μια επιστολή αποστέλλεται σε μια προσπάθεια διακανονισμού, και δεν πρέπει να παρουσιαστεί σε δικαστήριο, ο δικηγόρος θα πρέπει να σημειώνει στην επιστολή την ένδειξη «άνευ βλάβης».

Αυτές οι σημαντικές εθνικές διαφορές δημιουργούν πολλές παρεξηγήσεις.

Είναι για αυτό το λόγο που οι δικηγόροι πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί κατά τις διασυνωριακές τους επικοινωνίες.

Όποτε ένας δικηγόρος επιθυμεί να στείλει μια επιστολή σε ένα επαγγελματία συνάδελφο σε άλλο Κράτος Μέλος στη βάση ότι η επικοινωνία αυτή θα πρέπει να μείνει εμπιστευτική μεταξύ των δικηγόρων, ή ότι είναι «άνευ βλάβης», ο δικηγόρος θα πρέπει να ρωτά εκ των προτέρων κατά πόσο η επιστολή αυτή μπορεί να γίνει αποδεκτή σε αυτή τη βάση. Ο δικηγόρος που επιθυμεί όπως μια επικοινωνία γίνει αποδεκτή σε αυτή τη βάση, πρέπει να το εκφράζει ξεκάθαρα στην επικοινωνία ή στη συνοδευτική επιστολή.

Ο δικηγόρος που προορίζεται ως ο παραλήπτης μιας τέτοιας επικοινωνίας, που δεν είναι ωστόσο σε θέση να σεβαστεί ή να διασφαλίσει το σεβασμό σε ό,τι αφορά τη βάση στην οποία αυτή αποστέλλεται, πρέπει να ενημερώσει αμέσως τον αποστολέα ούτως ώστε να μην σταλεί η επικοινωνία. Σε περίπτωση που η επικοινωνία έχει ήδη παραληφθεί, ο παραλήπτης πρέπει να την επιστρέψει στον αποστολέα χωρίς να αποκαλύψει το περιεχόμενό της ή να αναφερθεί με οποιοδήποτε τρόπο σε αυτή. Σε περίπτωση που η εθνική νομοθεσία ή οι κανόνες του παραλήπτη τον εμποδίζουν να συμμορφωθεί με την απαίτηση αυτή, θα πρέπει να ενημερώσει τον αποστολέα αμέσως.

#### **Σχόλιο για το Άρθρο 5.4. – Αμοιβή για Παραπομπή Υπόθεσης σε Συνάδελφο**

Η πρόνοια αυτή αντικατοπτρίζει την αρχή ότι ο δικηγόρος δεν θα πρέπει να καταβάλλει ή λαμβάνει αμοιβή απλώς και μόνο για την παραπομπή ενός εντολέα, η οποία έθετε σε κίνδυνο την ελεύθερη επιλογή δικηγόρου του εντολέα ή το συμφέρον του εντολέα σε ό,τι αφορά την παραπομπή της υπόθεσής του στις καλύτερες διαθέσιμες υπηρεσίες. Αυτό δεν εμποδίζει τις διευθετήσεις επιμερισμού αμοιβών μεταξύ δικηγόρων στην κατάλληλη βάση (Βλέπει το σχόλιο για το Άρθρο 3.6. πιο πάνω).

Σε ορισμένα Κράτη Μέλη, επιτρέπεται στους δικηγόρους να αποδέχονται και να προκαταβάλλουν προμήθειες σε ορισμένες περιπτώσεις νοουμένου ότι: α)

εξυπηρετούνται τα καλύτερα συμφέροντα του εντολέα, β) υπάρχει πλήρης αποκάλυψη αυτού του γεγονότος στον εντολέα, και γ) ο εντολέας έχει συναινέσει για την προκαταβολή της προμήθειας. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η προκαταβολή της προμήθειας από τον δικηγόρο εκπροσωπεί μέρος της αμοιβής του δικηγόρου για την υπηρεσία που παρέχεται στον εντολέα και δεν εντάσσεται στο πλαίσιο της απαγόρευσης καταβολής αμοιβής για παραπομπή υπόθεσης σε συνάδελφο η οποία σχεδιάστηκε για να αποτρέψει τους δικηγόρους από το να πραγματοποιούν κρυφά κέρδη.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 5.5. – Επικοινωνία με Αντίδικους***

Η πρόνοια αυτή αντικατοπτρίζει μια γενικώς αποδεκτή αρχή και είναι σχεδιασμένη τόσο για να προωθεί την ομαλή διεξαγωγή των εργασιών μεταξύ δικηγόρων όσο και να εμποδίζει οποιαδήποτε προσπάθεια εκμετάλλευσης του εντολέα από άλλο δικηγόρο.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 5.6. – Αλλαγή Δικηγόρου***

Το Άρθρο 5.6. αφορούσε την αλλαγή δικηγόρου. Διαγράφηκε από τον Κώδικα στις 6 Δεκεμβρίου 2002.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 5.7. – Ευθύνη για την Καταβολή Αμοιβών***

Οι πρόνοιες αυτές ουσιαστικά επαναβεβαιώνουν πρόνοιες που περιέχονται στη Διακήρυξη της Περούτζια. Εφόσον οι παρεξηγήσεις αναφορικά με την ευθύνη για μη καταβληθείσες αμοιβές αποτελεί συνηθισμένη αιτία διαφοράς μεταξύ δικηγόρων διαφορετικών Κρατών Μελών, είναι σημαντικό όπως ο δικηγόρος που επιθυμεί να εξαιρέσει ή να περιορίσει την προσωπική του υποχρέωση σε ό,τι αφορά την ευθύνη για την καταβολή αμοιβών σε ένα ξένο συνάδελφο, να συνάψει σαφή συμφωνία ως προς τούτο στην αρχή της συναλλαγής.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 5.8. – Συνεχής Επαγγελματική Ανάπτυξη***

Το να είναι ο δικηγόρος ενήμερος για τις εξελίξεις σε ό,τι αφορά τη νομοθεσία αποτελεί επαγγελματική υποχρέωση. Συγκεκριμένα, είναι σημαντικό οι δικηγόροι να γνωρίζουν τον ολοένα και μεγαλύτερο αντίκτυπο της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον κλάδο τους.

#### ***Σχόλιο για το Άρθρο 5.9. – Διαφορές Μεταξύ Δικηγόρων από Διαφορετικά Κράτη Μέλη***

Ένας δικηγόρος έχει το δικαίωμα να εφαρμόσει οποιαδήποτε νομική ή άλλη θεραπεία την οποία δικαιούται έναντι ενός συναδέλφου σε άλλο Κράτος Μέλος. Εντούτοις, είναι επιθυμητό όπως, όπου εμπλέκεται παραβίαση ενός

κανόνα επαγγελματικής δεοντολογίας ή διαφορά επαγγελματικής φύσης, να εξαντλούνται οι πιθανότητες φιλικού διακανονισμού, με τη βοήθεια των ενδιαφερόμενων δικηγορικών συλλόγων εάν κρίνεται απαραίτητο, προτού εφαρμοστεί τέτοια θεραπεία.